

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**OTİSTİK ÇOCUKLARDA HAREKET EĞİTİMİ İLE
SOSYALLEŞME DENEMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan ESEN

**Enstitü Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
Enstitü Bilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fehmi ÇALIK

HAZİRAN - 2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bu tezi yazılmasında bilimsel etik kurallarına uyulduğunu, başkalarına eserlerinden yararlanması durumunda bilimsel sorumluluklarını yerine getireceğini, kullandığı verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezi herhangi bir kısımda bir üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir kişi çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

**OTİSTİK ÇOCUKLARDA HAREKET EĞİTİMİ İLE
SOSYALLEŞME DENEMESİ**

Serkan ESEN
28.06.2010

YÜKSEK LİSANS TEZİ

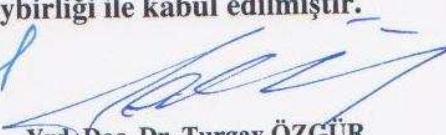
Serkan ESEN

Enstitü Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
Enstitü Bilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Bu tez 28/06/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doc. Dr. Fehmi CALIK
Jüri Başkanı

Yrd. Doc. Dr. Kürşat SERTBAS
Jüri Üyesi

Yrd. Doc. Dr. Turgay ÖZGÜR
Jüri Üyesi

Kabul
 Red
 Düzeltme

Kabul
 Red
 Düzeltme

Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Serkan ESEN

28.06.2010

ÖNSÖZ

“Otistik Çocuklarda Hareket Eğitimi İle Sosyalleşme Denemesi” konusu, sporu bir araç olarak kullanarak otistik özellik gösteren bireylerdeki gelişmeleri gözlemek adına oldukça önemli olması ve günümüzde bir o kadar da ihtiyaç duyulması sebebiyle üzerinde durulmaya değer bulunmuştur. Bu çalışmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen ve manevi olarak her zaman yanımda olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Fehmi ÇALIK’a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca tezimde sporcu ve sporcu aileleriyle iletişim kurmamda ve onlarla çalışmamda bana yardımcı olan Sportizm Otizm Gençlik ve Spor Kulübü Direktörü Bener ERKORUR’a, tezimin başından sonuna kadar manevi desteğini esirgemeyen Bilecik Üniversitesi Osmaneli M.Y.O. Öğretim Görevlisi ağabeyim Sinan ESEN’e, İstanbul Aydın Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Kenan SİVRİKAYA’ya, Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’nda görev yapan Okutman Hakan AKDENİZ’e, Öğretim Görevlisi Gülşah SEKBAN’a, Haliç Üniversitesi Öğretim Görevlisi Çiğdem BULGAN’a, tüm hayatım boyunca olduğu gibi tez dönemim boyunca da desteklerini eksik etmeyen anneme ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Serkan ESEN

28.06.2010

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLolar LİSTESİ	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
ÖZET	xi
SUMMARY	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: ÖZEL EĞİTİM GEREKTİREN PSİKİYATRİK DURUMLAR	6
1.1. Zeka Geriliği	6
1.2. Öğrenme Bozuklukları	7
1.3. Yaygın Gelişimsel Bozukluklar	7
1.3.1. Rett Bozukluğu	8
1.3.2. Asperger Bozukluğu	9
1.3.3. Çocukluğun Tümüleşik Olmayan (Dezintegratif) Bozukluğu	9
1.3.4. Başka Türü Adlandırılmayan Yaygın Gelişimsel Bozukluk (ATipik Otizm)	10
1.3.5. Otistik Bozukluk	11
BÖLÜM 2: BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	33
2.1. Beden Eğitimi ve Spor'da Beceri Kavramı.....	34
2.1.1. Temel Beceriler.....	36
2.1.2. Motor Beceri	37
2.1.3. Spor Becerileri	41
2.1.4. Motor Öğrenme.....	43
2.2. Beden Eğitimi ve Spor'un Faydaları.....	43
2.2.1. Fizyolojik ve Biyolojik Faydaları	44
2.2.2. Sosyolojik Faydaları	44
2.2.3. Psikolojik Faydaları	45

BÖLÜM 3: MATERYAL VE METODLAR.....	47
BULGULAR.....	48
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
KAYNAKÇA	100
EKLER.....	107
ÖZGEÇMİŞ.....	112

KISALTMALAR

ABC : Autism Behavior Checklist

ADI-R: The Autism Diagnostic Interview-Revised

ADOS : Autism Diagnostic Observation Schedule

CARS : The Childhood Autism Rating Scale

ÇDB : Çocukluğun dezintegratif bozukluğu

FTR : Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon

WAIS : Wechsler Adult Intelligence Scale

YGB : Yaygın gelişimsel bozukluk

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma gurubunun “Çevresinde gelişen olayları gözlemler (Çevresinde yer alan canlı – cansız varlıklar ve bunların özellikleri hakkında veri toplayarak bilgi edinir)” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	48
Tablo 2: Araştırma gurubunun “Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için mimikler kullanır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	48
Tablo 3: Araştırma gurubunun “Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için jestler kullanır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	49
Tablo 4: Araştırma gurubunun “Birlikte olduğu insanlara karşı hissettiği duygulara göre arasındaki mesafeyi ayarlar (Uzak ya da yakın durur)” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	49
Tablo 5: Araştırma gurubunun “Başkalarıyla ilişkilerinde, karşısındakine duygularını aktarmak için bedensel teması kullanır (Sarılma, öpme, kucaklama, kolları tutma, sırtı tutma vb...)” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	50
Tablo 6: Araştırma gurubunun “İçinde bulunduğu ortama göre (başkalarıyla konuşurken – dinlerken) beden duruşunu sergiler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	50
Tablo 7: Araştırma gurubunun “Başkalarıyla etkileşim halindeyken (başkalarıyla konuşurken – dinlerken) göz kontağı kurar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	51
Tablo 8: Araştırma gurubunun “Daha önce neler söylediği sorulduğunda tekrar söyler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	51
Tablo 9: Araştırma gurubunun “Kıyafet temizliğine dikkat eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	52
Tablo 10: Araştırma gurubunun “Başkaları konuşurken konuşmanın içeriğine uygun geri bildirimde bulunur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	52

Tablo 11: Araştırma gurubunun “Eşyalarını (kalem, silgi, oyuncak vb) başkalarıyla paylaşır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	53
Tablo 12: Araştırma gurubunun “Başkalarıyla gerektiğinde işbirliği yapar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	53
Tablo 13: Araştırma gurubunun “Başkaları konuşurken dinler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	54
Tablo 14: Araştırma gurubunun “Konuşmayı başlatır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	54
Tablo 15: Araştırma gurubunun “Konuşmayı sürdürür” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	55
Tablo 16: Araştırma gurubunun “Konuşmayı bitirir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	55
Tablo 17: Araştırma gurubunun “Konuşmayı bitirdikten sonra yeniden başlatır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	56
Tablo 18: Araştırma gurubunun “Konuşmak için başkalarının konuşmasını tamamlamasını bekler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	56
Tablo 19: Araştırma gurubunun “Konuşmasını, konuşmanın içeriğine uygun olmayan duraklamalar yapmadan sürdürür” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	57
Tablo 20: Araştırma gurubunun “Konuşurken başkaları tarafından anlaşılabilmek için konuşma hızını ayarlar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	57
Tablo 21: Araştırma gurubunun “Konuşurken, konuşmada yer alan duygu ve düşüncelerin anlamına ışık tutan vurgulamalarda bulunur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	58
Tablo 22: Araştırma gurubunun “Konuşurken içinde bulunduğu ortama göre ses tonunu ayarlar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	58
Tablo 23: Araştırma gurubunun “İlk tanıştığı kişilere kendisini tanıtır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	59

Tablo 24: Araştırma gurubunun “Tanıdığı kişileri başkalarına tanıştırır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	59
Tablo 25: Araştırma gurubunun “Tanıdığı kişilerle karşılaşınca gülümser” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	60
Tablo 26: Araştırma gurubunun “Tanıdığı kişilerle karşılaşınca selam verir. (sözlü ya da başıyla)” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	60
Tablo 27: Araştırma gurubunun “Kendisinden farklı olan arkadaşlarıyla birlikte olur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	61
Tablo 28: Araştırma gurubunun “Gereksinim duyduğunda başkalarından yardım ister” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	61
Tablo 29: Araştırma gurubunun “Yardıma gereksinimi olan kişiler yardım istemeden onlara yardım etmeyi teklif eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	62
Tablo 30: Araştırma gurubunun “Gereksinim duyduğunda izin ister” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	62
Tablo 31: Araştırma gurubunun “Kendisine yardım edildiğinde teşekkür eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	63
Tablo 32: Araştırma gurubunun “Birisine zarar verince özür diler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	63
Tablo 33: Araştırma gurubunun “Bir şey istediğinde lütfen sözcüğünü kullanır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	64
Tablo 34: Araştırma gurubunun “Bir gruba katılmak için grup üyelerinden izin alır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	64
Tablo 35: Araştırma gurubunun “Grup faaliyetlerine katılır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	65
Tablo 36: Araştırma gurubunun “Grupta iş bölümüne uyar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	65
Tablo 37: Araştırma gurubunun “Grupta sorumluluğunu yerine getirir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	66
Tablo 38: Araştırma gurubunun “Sınıf arkadaşlarına oyun oynamayı teklif eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	66

Tablo 39: Araştırma gurubunun “Oynanmakta olan oyuna katılmayı teklif eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	67
Tablo 40: Araştırma gurubunun “Arkadaşlarına yeni oyunlar oynamayı teklif eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	67
Tablo 41: Araştırma gurubunun “Başkalarıyla ilgili olumsuz duygularını ifade eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	68
Tablo 42: Araştırma gurubunun “Başkalarıyla ilgili olumlu duygularını ifade eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	68
Tablo 43: Araştırma gurubunun “Başkalarının kendisine karşı neler hissettiğini ifade eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	69
Tablo 44: Araştırma gurubunun “Gerektiğinde kendisi ile ilgili olumlu ifadeler kullanır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	69
Tablo 45: Araştırma gurubunun “Arkadaşları bir iş başardığında onlara övücü sözler söyler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	70
Tablo 46: Araştırma gurubunun “Başkalarından farklı olan düşüncelerini söyler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	70
Tablo 47: Araştırma gurubunun “Karşısındakinin durumuna uygun tepki verir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	71
Tablo 48: Araştırma gurubunun “Aşırı sevinç, üzüntü, öfke, korku gibi duygularını uygun şekilde ifade eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	71
Tablo 49: Araştırma gurubunun “Öfkesini başkalarına zarar vermeden ortaya koyar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	72
Tablo 50: Araştırma gurubunun “Başkalarını rahatsız etmekten kaçınır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	72
Tablo 51: Araştırma gurubunun “Başkalarıyla arasında olan farklılıkları konuşarak çözer” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	73
Tablo 52: Araştırma gurubunun “Başkalarıyla olan problemlerini kavga etmeden çözer” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	73
Tablo 53: Araştırma gurubunun “Kendisinden istemediği bir şeyi yapması istendiğinde “hayır” der” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	74

Tablo 54: Araştırma gurubunun “Kendisine yapılmasını istemediği bir davranış olduğunda karşısındakine söyler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	74
Tablo 55: Araştırma gurubunun “Suçlamalar karşısında kendini savunur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	75
Tablo 56: Araştırma gurubunun “Kendisiyle alay edildiğinde duymazlıktan gelir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	75
Tablo 57: Araştırma gurubunun “Kurallara uymadığında ortaya çıkan sonuçları kabul eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	76
Tablo 58: Araştırma gurubunun “Kurallara uymadığında ortaya çıkan sonuçları kabul eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	76
Tablo 59: Araştırma gurubunun “Uygun olmayan davranışlar sergilediğinde ortaya çıkan sonuçları kabul eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	77
Tablo 60: Araştırma gurubunun “Gerektiğinde soru sorar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	77
Tablo 61: Araştırma gurubunun “Kendisine soru sorulduğunda cevap verir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	78
Tablo 62: Araştırma gurubunun “Gerektiğinde başkalarına sözel yönerge verir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	78
Tablo 63: Araştırma gurubunun “Gerektiğinde başkalarınca verilen sözel yönergelere uyar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	79
Tablo 64: Araştırma gurubunun “İçinde bulunduğu sosyal ortama uygun davranışlar gösterir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları...	79
Tablo 65: Araştırma gurubunun “Kendi yaptıklarını objektif olarak gözden geçirerek değerlendirir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	80
Tablo 66: Araştırma gurubunun “Kendi kendine herhangi bir konu ile ilgili araştırma yapıp onun hakkında bilgi edinir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları.....	80
Tablo 67: Araştırma gurubunun “Bşkalarını ikna edinceye kadar haklı olduğu bir konuyu savunur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları ..	81

Tablo 68: Araştırma gurubunun “Herhangi bir problemin çözüümü için alternatifler üretir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	81
Tablo 69: Araştırma gurubunun “Herhangi bir problemi çözer” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları	82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Gallahue'ye göre Motor Gelişim Dönemleri (1982).....	39
---	----

Tezin başlığı: “Otistik Çocuklarda Hareket Eğitimi İle Sosyalleşme Denemesi”	
Tezin Yazarı: Serkan ESEN	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Fehmi ÇALIK
Kabul Tarihi: 28.06.2010	Sayfa sayısı: XIII (ön kısım) + 111 (tez) + 5(ekler)
Anabilim Dalı: Beden Eğitimi ve Spor	Bilim Dalı: Beden Eğitimi ve Spor Öğrt.
<p>Bu araştırma, fizik tedavi ve rehabilitasyon kurumlarında eğitim gören otistikler ile bir spor kulübünde sporcu olarak birebir eğitim alan otistik bireylere uygulanarak, spor yapan ve spor yapmayan otistikler arasındaki sosyalleşme düzeyindeki farklılığı tespit etmek amacıyla yapılmıştır.</p> <p>Araştırmaya 36 otistik bireyin ailesi katılmıştır. Bu araştırma grubunun 16 tanesi Kocaeli’de bulunan fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinde eğitim gören otistiklerin, 20 tanesi ise Sakarya’da bir spor kulübünde sporcu olarak eğitim gören otistiklerin ailelerinden oluşmaktadır. Otistiklerin sosyalleşmelerinde spor aktivitelerinin etkisini araştırmak için ailelere 13 ana başlık ve 69 sorundan oluşan “Sosyal Becerileri Değerlendirme Anketi” uygulanmıştır.</p> <p>Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 13.0 paket programı kullanılmıştır. Bu veriler frequency (sıklık) yöntemiyle analiz edilmiştir.</p> <p>İstatistik sonuçlarına göre spor yapan ve yapmayan otistikler arasındaki değişiklikler incelendiğinde, düzenli ve planlı şekilde uygulanan spor aktiviteleri ve uygulamaları, otistik bireylerin temel sosyal becerilerinde, duygusal becerilerinde ve saldırgan davranışlarla başa çıkma becerilerindeki olumlu farklılığı tespit etmemize imkân sağlamıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Otizm, Sosyalleşme, Spor.	

Topic: "Movement Education in Autistic Children and Trial Period for Socialising"	
Author: Serkan ESEN	Supervisor: Asst.Prof. Dr. Fehmi CALIK
Date of Acceptance: 28.06.2010	Number of Pages: xiii(pre text) + 111 (main body) + 5 (appendices)
Department: Physical Education and Sport	Scientific Area: Physical Education and Sport
<p>The primary aim of this study was to examine Autistic children who has been having an education in Physiotherapy and Rehabilitation Institutions and Sports Clubs as athletes and the secondary aim was to investigate the development of socialising level between autistic children who play sports and who do not play sports.</p> <p>36 Autistic children's family participated to this study. 16 of them were chosen from Kocaeli whose children has been having an education in Physiotherapy and Rehabilitation Institutions; and 20 of them were chosen from Sakarya whose children has been playing sports in Sports Club. To examine of the effects of movement education and sports activities on socialization of autistic children, the 'Social Abilities Evaluation Questionare' which consisting of 13 main topics and 69 questions, was applied to all families.</p> <p>SPSS 13.0 package programme was used for data analysis and frequency method was applied for process.</p> <p>According to statistical results, when it compared two autistic groups who played sports and who did not; it was founded positive differences on autistic children's basic social abilities, emotional abilities and coping abilities with aggressive behaviour when apply regular and planned sports acivities and movements.</p>	
Key Words: Autisim, Sport, Socialising.	

GİRİŞ

Tıp tarihine ilk olarak Kanner tarafından 1943 yılında kazandırılmış olan otizm (Bachevalier, 1994:627), kısıtlanmış, yinelenen davranış örüntüleri, toplumsallaşmada sözlü ya da sözel olmayan iletişimde bozukluk gibi temel belirtileri olan ve süregelen bir bozukluktur. Kanner'in o yıllardaki otizm tanımlamasından sonra günümüze kadar bu tanım oldukça değişikliğe uğramıştır. Geçmişte bu bozukluğun aile tutumu, sevgi yoksunluğu ya da sosyal ilişki kurma korkusundan kaynaklandığı düşünülürken artık günümüzde daha çok nörobiyolojik bir etiyolojiye sahip olduğu kabul edilmektedir (Bodur ve Soysal, 2004:394).

Kanner (1943), otizmde en çok iletişim problemlerine, süregelen ve yinelenen, stereotip adı verilen davranışlara ve bozuk dil gelişimine dikkat çekmiştir (Lovaas, 1987:3). Dewey ve arkadaşları da otistik çocukların %80'inin ya da tamamının motorik açıdan yetersiz olduğunu belirtmişlerdir (Dewey ve diğ., 2007)

Todd, Pitetti ve Fernhall, otistik ve diğer özel gereksinimi olan bireylerin motor becerilerde yetersizliklerinin yanında sedanter yaşam stiline sahip oldukları da yaygın olarak görülmektedir. Ayrıca bu bireylerdeki fiziksel uygunluk seviyesi, normal bireylerden daha düşük olduğu araştırmalarla tespit edilmiştir (Yanardağ, 2007:115).

Otizmin etiyoloji ve patofizyolojisi konusunda son zamanlarda birçok ilerleme kaydedilmişse de, tedavi açısından sınırlı bir ilerleme söz konusudur (Korkmaz, 2000:66).

Otizimde en önemli durumlardan biri, ailenin bir an önce bu durumu kabullenmesi ve tedavi yollarına başvurmasıdır. Ülkemizde yaşanan en büyük sıkıntıların başında da bu durum gelmektedir. Son yıllardaki tedavi yöntemlerinin gelişmesi, şüphesiz çalışmamıza ilham kaynağı olmuştur.

Otizmin tedavisinde davranış kontrolünü sağlamak amacı ile çeşitli ilaç tedavileri kullanılmıştır. Ancak bu ilaçların yan etkileri de oldukça yaygındır. Son yıllarda ilaç tedavisinden uzak durulmaktadır. Bunun sebeplerinden biri de az sayıda ilacın test edilmiş olmasıdır. Bazı durumlarda da psikoaktif ilaçlar, çocukların öğrenme kabiliyetini azalttığı belirtilmiştir (Graff ve diğ., 1998:22).

Bir sendrom olarak içinde birden çok alt başlık bozukluk taşıdığına inanılan otizmde, halen en fazla kabul gören başlıca ayrımı zeka düzeyine göre yapılan gruplama olup, zekası normal ya da normalden yüksek olan otistiklerin nörobiyolojik açıdan ayrı bir grubu temsil ettiği ve daha iyi bir gidişata sahip olduğu kabul edilmektedir (Korkmaz, 2000:66-67).

Spor bir yaşam tarzıdır. Temelinde ise bize ve yaşantımıza hizmet etme durumu vardır. Tümdengelim, tümevarım ve varsayım çizgisinde ilerleyen spor dünyası, doğa-kültür-kişilik arasındaki ilişkilerle üçgen bir bağ meydana getirir. Bu üç olgudan birincisi, insan her şeyden önce doğanın geçirmekte olduğu tarihi evrimselleşme sürecine bağlı olarak, organizmasının değişime uğraması ile hareki kavramlarının ön koşulları oluşur. İkincisi, insan varlığının her aşamasında, kişilik ve karşılıklı ilişkileri sağlam bir temele oturarak toplum olmaya doğru adım atılma durumu mevcuttur. Üçüncü olarak da insan sadece kendi demokratik haklarını kullanan bir canlı değil, aynı zamanda ihtiyaçlarını gideren bir varlıktır. Simmel (1968) eserinde, bunu insanın sosyalleşmesi sırasında, önceden gerekli olan olumlu hareketi yapmak için, kapasitesini nasıl harcayacağını açıklar (Filiz, 2002:204-205).

Çalışkan ve arkadaşlarının 2008 yılında “Engelli çocuğu olan ailelerin beden eğitimi ve spor etkinlikleri hakkındaki görüşleri” adlı araştırmalarının sonuçlarına göre, ailelerin %93,9'u, engellilerin sportif faaliyetlere katıldıkları zaman başarılı olacakları inancında olduklarını ifade etmişlerdir. Aileler çocuklarının sportif etkinliklere katılmasını olumlu bulurken, ailelerin %78'i de sportif etkinlikler aracılığıyla çocuklarının fiziksel olarak daha sağlıklı ve düzgün bir vücuda kavuşacaklarına inandıklarını belirtmişlerdir (İlhan, 2009:45-46).

İnsanın toplumun bir üyesi haline gelmesi durumuna sosyalleşme adı verilmektedir. Çocuklar bu sürece daha çok öğrenme şeklinde katılırlar. Bu da demek oluyor ki sosyalleşme ile öğrenme arasında doğru bir orantı vardır. Öğrenme çocukta ne kadar çok olursa sosyalleşmesi o kadar hızlı, ne kadar az olursa o kadar yavaş olur (Pehlevan, 2010:24). Welton ve arkadaşları (2004), otizmlili çocukların genellikle sosyal çevreden öğrenme konusunda zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Bu sebeple de sosyal becerilerin gelişiminde direk öğretime ihtiyaç duyarlar (Welton ve diğ., 2004).

İnsan sosyal bir varlıktır. Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, toplumun, kültürün ve bireyin yapısını etkiler. Bireylerin tüm yaşamı çevresine ayak uydurma çabasıyla geçer. Bu uyum çabası, doğumla birlikte başlar ve gelişir. Sosyalleşme birçok karmaşık faktörün etkilediği bir oluşumdur. Bireyin sosyalleşmesinden, bir anlamda yaşadığı kültürü ve dolaylı olarak bu kültürle bağlantılı diğer kültürleri öğrenmesi kastedilmektedir (İlhan, 2008:316).

Kişinin sosyalleşmesinin erken yaşlarda söz konusu olması, beden eğitimi ve spor aktivitelerinin de çocukluk ve gençlik çağında alışkanlık haline getirilmesi ihtiyacı spor ile sosyalleşmeyi aynı dönemlerde birlikte ele almayı gerekli kılmaktadır. Sporun fiziksel ve ruhsal yapıya sağladığı desteğin yanında disiplin, güven, rekabet ve arkadaşlık hislerini uyandırarak çocuğa sosyal rolünü de kazandırma eğilimi vardır. Engelli birey için bu sosyal rolün evrensel dili spordur. Bir eğitim faaliyeti olan spor, bireyin ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bunların yanı sıra, spor, sosyal yaşamın içinde sık karşılaşılan anlayış, sorumluluk taşıyabilme ve işbirliği içinde düzen sağlama kabiliyetini de geliştirmektedir. Aynı zamanda spor, sebatlı ve enerjik olmayı sağlaması, sosyal gruba ve topluma mensubiyet gücünü kazandırmakla, birey ile toplum ilişkilerini daha ahenkli kılmaktadır (İlhan, 2008:317).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, otistik özellik gösteren bireylere spor aktiviteleri yaptırarak spor yoluyla sosyalleşmelerini tespit etmektir. Bu sebeple spor yapan ve yapmayan otistik bireylerin ailelerine uygulanan anket ile sosyalleşme durumlarının tespit edilmesi çalışmamızın amacını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Türkiye’de otistik bireylerin hareket eğitimi ve spor ile iyileşme adına ilk adımları atma eğilimi, son yıllarda oldukça önem kazanmaya başlamıştır. Sporun birçok alanda olumlu etkilerinin otistik çocuklar üzerindeki etkisi merak uyandırmaktadır. Bu çalışma spor yapan ve spor yapmayan otistikler arasında nasıl bir sosyal farklılık olduğu sorularına yanıt aramaktadır. Ortaya çıkacak sonuç ile sebebi dahi araştırmacılar tarafından net

olarak tanımlanamayan bu bozukluğun tedavisi adına oldukça ciddi adım atılmış olacaktır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Sakarya'da spor yapan otistik bireylerin ve Kocaeli'de spor yapmayan (Fizik Tedavi Merkezlerinde rehabilitasyon gören) otistik bireylerin aileleriyle sınırlıdır.

Araştırmanın Örnekleme

Kocaeli ve Sakarya ili araştırmanın örnek evreni olarak ele alınmıştır. Sakarya ilinde Sportizm Otizm ve Spor Kulübü'ne ait sporcuların ailelerine ve Kocaeli ilinde rehabilitasyon merkezlerinde tedavi gören otistik bireylerin ailelerine sosyal becerileri değerlendirme anketi yapıldı. Sakarya'daki spor kulübünde spor yapan 20 otistik sporcu ve Kocaeli'de spor yapmayan ancak tedavi gören 16 otistik birey örneklem grubunu oluşturdu.

Araştırmanın Varsayımları

- Otistik çocukların IQ seviyeleri eşit varsayılmıştır.
- Otistik çocukların yaşları eşit varsayılmıştır.

Yöntem

Spor yapan gruba ait çalışma programları 3 aylık olarak hazırlanmaktadır. Gün içinde sabah ve öğleden sonra olmak üzere aktivite başına 1'er saat zaman ayrılmaktadır. Sabah stretching, mekik, fitness ve temel spor becerileri, öğleden sonra ise bisiklet, doğa yürüyüşü ve masa tenisi aktiviteleri yaptırılmaktadır. Ayrıca mevsime bağlı olarak yazın yüzme aktivitesi de yaptırılmaktadır.

Araştırmanın Problem Cümlesi

Otistik özellik gösteren bireylere yaptırılan spor aktiviteleri ile sosyalleşme sağlanabilir mi?

Araştırmanın Alt Problemleri

- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların temel sosyal becerileri arasında farklılık var mıdır?

- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların temel konuşma becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların ileri konuşma becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların ilişkiyi başlatabilme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların ilişkiyi sürdürebilme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların grupla iş yapma becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların duygusal becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların kendini kontrol etme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların saldırgan davranışlarla başa çıkma becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların sonuçları kabul etme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların yönerge verme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Spor yapan ve yapmayan otistik çocukların bilişsel becerileri arasında farklılık var mıdır?

BÖLÜM 1: ÖZEL EĞİTİM GEREKTİREN PSİKIYATRİK DURUMLAR

Doğanın en belirgin ve göze çarpan gerçeklerinden birisi insanlar arasında varolan bireysel ayrılıklardır. Bu farklılıklara sahip olan bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebilmek için sağlanan araç – gereçler ve kurumların tamamı “özel eğitim” adı altında değerlendirilir İlhan, 2009:39). Özel eğitim gerektiren psikiyatrik durumları başlıklar halinde inceleyelim.

1.1 Zekâ Geriliği

Zekâ geriliği hakkında birçok kaynakta değişik tanımlamalar yapılmıştır. Bir insanın toplumsal yaşamını etkileyecek derecede normalin altında zekâ seviyesine sahip olması durumu bu tanımlamalardan bir tanesidir (Sağlık Bilgisi, 2009). Bir başka kaynağa göre geri zekâlılık çocukta bir gelişme geriliğinin belirtisidir. Bu gelişme geriliği çocuğun bilişsel, dil, hareket ve sosyal melekelerinde kendini gösterir (Pnomotoraks, 2009). 1912 yılında William Stern tarafından IQ, zekânın bir ölçüsü olarak ortaya konmuştur. Stern'e göre IQ testinde 90 ile 110 arasında puan alan kişiler normal zeka katsayısına sahiptirler. İlerleyen yıllarda WAIS (Wechsler Adult Intelligence Scale) ve Stanford Binet testleri yine zekâyı ölçmek için geliştirilmiş testlerdir (Terapistim, 2009).

Zekâ geriliği dendiğinde bilişsel yetilerin tümünü etkileyecek şekilde zekâ gelişiminin geri ve yavaş olması ile karakterize bir tablodur. Bir kişiye zekâ gerisi diyebilmek için IQ katsayısının 70 in altında olması ve günlük yaşamında işlevselliğinin bozulmuş olması gerekir. Hafif derecede zekâ geriliklerinin toplumda görülme oranı %2-3 iken orta ve ağır derecedekilerin oranı % 0,3 tür. (Pedam, 2009).

Zeka gerililiğini 4 grupta derecelendirebiliriz.

İlımlı zekâ geriliği (IQ 50-55 ile 70 arasında)

Orta zekâ geriliği IQ 35-40 ile 50-55 arasında)

Ciddi zekâ geriliği (IQ 20-25 ile 35-40 arasında)

Belirgin zekâ geriliği (IQ 20-25'in altında) (Terapistim, 2009).

1.2. Öğrenme Bozuklukları

Fiziksel ya da nörolojik defisitlere, yaygın gelişimsel bozukluk, mental retardasyon ya da kısıtlı eğitim olanaklarına bağlı olmaksızın özgün akademik, dil, konuşma ve matematik becerilerinde görülen yetersizliklerle belirlenen bozukluklardır (Doğangün, 2008:171).

Günümüzde öğrenme bozukluklarının yerine araştırmacıların bir kısmı “Özgül Öğrenme Güçlüğü” bazı kişiler tarafından da geniş anlamda “Disleski” terimi kullanılmaktadır (Okulpdr, 2009).

Disleski üzerine çalışan ilk nörologlardan Samuel T. Orton disleskinin sık karşılaşılan özelliklerini şöyle belirtmiştir:

- b ve d, p ve q harflerini, 6 ve 9 gibi sayıları ters algılama; kelimelerdeki harfleri yada sayıları karışık algılama, ne’yi en; 3’ü E; 12’yi 21 olarak algılamak gibi problemler yaşamak.
- Okurken kelimeleri atlama konusunda sıkıntı çekmek.
- Hecelerin seslerini karıştırmak ya da sessiz harflerin yerini değiştirmek, sık sık yazım hatası yapmak.
- Yazı yazmada zorluk çekmek.
- Gecikmiş ya da yetersiz düzeyde konuşma.
- Konuşurken anlama en uygun kelimeyi seçmede zorluk çekme.
- Yön (yukarı, aşağı gibi) ve zaman (önce, sonra, dün, yarın gibi) kavramları konusunda sorunlar yaşamak.
- Elleri kullanmada hantallık ve becerisizlik yaşamak (Yazgünoğlu ve Irmak, 2008).

1.3. Yaygın Gelişimsel Bozukluklar

Yaygın gelişimsel bozukluklar yalın bir tabirle, erken çocukluk döneminde başlayan sosyal beceri, dil gelişimi ve davranış alanında uygun gelişmeme veya kaybın olduğu bir grup psikiyatrik bozukluk olarak tanımlanabilir (Türkbay ve Söhmen, 2008).

Yaygın gelişimsel bozuklukları (YGB) 5 alt grupta inceleyebiliriz. Bu gruplardan biri de çalışmamızın temelini oluşturan otizmdir.

- Rett Bozukluğu
- Asperger Bozukluğu
- Çocukluğun Tümlleşik Olmayan (Dezintegratif) Bozukluğu
- Başka Türli Adlandırılmayan Yaygın Gelişimsel Bozukluk (Atipik Otizm)
- Otistik Bozukluk (Doğangün, 2008:161)

1.3.1. Rett Bozukluğu

İlk kez 1966'da Andreas Rett tarafından tanımlanmıştır (Ayta, 2006:11). Özellikle kız çocuklarında görülen, mikrosefali, kognitif yıkım, reseptif/ekspresif dil yeteneği ve amaçlı el hareketlerinin kaybına neden olan ilerleyici bir hastalıktır. İlk kez 1966'da Andreas Rett tarafından tanımlanmıştır. Rett bozukluğunun prevalansı 10.000'de 6-7'dir (Doğangün, 2008:169). X kromozomu üzerinde bulunan MECP2 geninin kusurlu oluşundan meydana gelir. Yukarıda da bahsedildiği gibi özellikle kız çocuklarında görülür. Bunun sebebi ise erkeklerin 1 adet X, bir adet Y kromozomu taşımaları, oluşumda X kromozomunun kusurlu olanını kompanse edebilecek yedeği olmaması ve böylece MECP2 mutasyonunun erkek fetusun ölümüne yol açmasıdır. Kızlar ise erkeklerden farklı olarak 2 adet X kromozomu taşırlar ve bu yüzden hayatta olanlarında bu sendrom görülür (Todev, 2009)

Doğumda kafa çevresi normal olmasına karşın 5 ve 48'nci aylarda başın büyümesi yavaşlar. Daha önce kazanılmış olan el becerilerinin 5 ile 30'uncu aylarda yitirilmesinin ardından el burma ya da el yıkama gibi basmakalıp el hareketleri baslar. Rett sendromlu çocuklar, ellerini belli bir amaca yönelik olarak kullanmaktan vazgeçmeleri ve tipik el hareketleri ile ayırt edilir. İlk bir yıl içinde sosyal iletişimleri bozulur, daha ileri

yaşlarda, eğer yürümeye başlamışlarsa yürümeleri de bozular. Konuşmaları gelişmez veya gecikir (Fazlıoğlu-Özlu, 2006).

1.3.2. Asperger Bozukluğu

İlk olarak 1944'de Avusturyalı hekim Hans Asperger tarafından "otistik piskopati" olarak tanımlanmıştır (Gata, 2008).

Asperger bozukluğu gösteren bireylerde otizmin tersine bilişsel gelişimde, dilde, yaşa bağlı özbakım becerilerinde ve çevreyi merak etmede önemli bir klinik gecikme yoktur. Asperger bozukluğu olan bireyler, yüksek fonksiyonlu otistik çocuklara göre arkadaşlık yapma ve insanlarla tanışmaya daha ilgili gibi görülürler ancak sosyal ve duygusal olarak diğer kişilerle başarılı olarak ilişki kurma yetileri olmadığından, olasılıkla diğer kişilere acayip ve uygunsuz yaklaşımlar sergileyebilir. Yabancı bir kaynağa göre asperger sendromu, otizmin daha az şiddetteki olgusal durumu olarak tanımlanmaktadır (Autism, 2010). Yüksek fonksiyonlu otistik bozukluğu olan kişilerde olduğu gibi asperger bozukluğunda da konuşurken ses tonundan ve yüz ifadesinden duygu durumunu yorumlamada eksiklikler görülmektedir (Doğangün, 2008:166).

Normal dil gelişimi, normal zekâ ve hatta bazen üstün zekâyâ sahip olma, beceriksizlik, ders veriyormuş gibi konuşma, anti sosyal şiddet içeren davranışlar asperger sendromun başlıca klinik özellikleridir. Görülme sıklığı 1000'de 1'dir (Todev, 2009).

1.3.3. Çocukluğun Tümüleşik Olmayan (Dezintegratif) Bozukluğu

Çocukluğun dezintegratif bozukluğu (ÇDB) birkaç yıl süren normal gelişim dönemini takiben zihinsel işlevlerde yıkım, otizm benzeri belirtiler ve edinilmiş dil becerilerinde gerileme ile karakterize klinik bir sendromdur (Doğangün, 2008:18).

GATA'nın web sitesinde dezintegratif bozukluğun tanı ölçütleri şu şekilde verilmiştir;

A. Doğumdan sonraki 2 yıl içinde yaşına uygun sözel ve sözel olmayan iletişim, toplumsal ilişkiler, oyunlar ve uyumsal davranışların olması ile kendini belli eden görünüşte normal bir gelişmenin olması.

B. Aşağıdakilerden en az iki alanda daha önce edinilmiş olan becerilerin (10 yaşından önce) klinik olarak önemli ölçüde yitirilmesi:

1. Sözel anlatım ya da dili algılama
2. Toplumsal beceriler ya da uyumsal davranış
3. Bağırsak ya da mesane kontrolü
4. Oyun
5. Motor beceriler

C. Aşağıdakilerden en az iki alanda olağan dışı bir işlevselliğin olması:

1. Toplumsal etkileşimde nitel bir bozulma (örneğin sözel olmayan davranışlarda bozulma, yaşlılarıyla ilişki kuramama, toplumsal ya da duygusal karşılıklar verememe)
2. İletişimde nitel bozukluklar (örneğin konuşulan dilin gelişiminde gecikme olması ya da hiç gelişmemiş olması, bir söyleşiyi başlatamama ya da sürdürmede, dilin basmakalıp ve yineleyici bir biçimde kullanılması, çeşitli imgesel oyunlar oynamama)
3. Motor basmakalıp davranışlar ve mannerizmler de içinde olmak üzere davranış, ilgi ve etkinliklerde sınırlı, basmakalıp ve yineleyici örüntülerin olması

D. Bu bozukluk başka özgün yaygın gelişimsel bozukluk ya da şizofreni ile daha iyi açıklanamaz (Gata, 2009).

1.3.4. Başka Türli Adlandırılmayan Yaygın Gelişimsel Bozukluk (Atipik Otizm)

Karşılıklı toplumsal etkileşimde ağır ve yaygın gelişimsel bozukluk olmasının yanı sıra sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerinin gelişmesinde bir bozukluk olmasına denir.

Basmakalıp davranış, ilgiler ve etkinlikler bulunmasına karşın özgül bir yaygın gelişimsel bozukluk, şizofreni, şizotipal kişilik bozukluğu ya da çekingen kişilik bozukluğu için tanı ölçütleri karşılanmıyorsa bu kategori kullanılmalıdır (Doğan, 2009:5).

Başka bir kaynağa göre, bu tanıyı alabilmek için bir olguda aşağıdaki özelliklerden bir ya da birden fazlasının bulunması gerekmektedir:

- Başlangıç 3 yaşından önce değildir.
- Otistik özelliklerine yeterince sahip değildir.
- Olgu otistik bozukluğun eşik altı varyantıdır, tanı almak için gerekli 6 belirtiyeye sahip değildir.
- Olgu otizme özgü ana belirtileri tam anlamıyla göstermemektedir (Doğangün, 2008:171).

1.3.5. Otistik Bozukluk

Otizm, sosyal ve iletişim becerilerinin oluşmasını etkileyen bir gelişim bozukluğudur. Otistik çocuklar genellikle öğrenmede güçlük çekerler. Birçok otistikte farklı düzeylerde zekâ geriliği görülmesine rağmen kimi otistikler zekâ olarak normal düzeydedir. Ancak zekâ düzeyleri ne olursa olsun çevrelerindeki dünyayı algılamakta ortak bir güçlük çekerler (Donusumkonagi, 2009).

Son yıllarda çok fazla dikkat çeken otizm hala gizliliğini korumaktadır. Değişik kaynaklardan yapılan araştırmalar sonucu otizm aşağıda anlatılmaya çalışılmıştır.

1.3.5.1. Otizm Nedir?

Otizm günümüzde hala tam olarak tanımlanamamaktadır. Ancak her otistiğin farklı bir özelliği olduğu bilinmektedir. Bu nedenle birçok tanım, bütün otistikleri içine alamamaktadır (Zeteroğlu, 2006:5).

Otizm, ilk olarak 1943 yılında Amerikalı çocuk psikiyatristi Leo Kanner tarafından "Erken Çocukluk Otizmi (İnfanıl Otizm)" olarak adlandırılmıştır (Günel, 2007:1). Yaşamın ilk 2-3 yılında ortaya çıkan şiddetli ve yoğun farklılık gösteren bir gelişim bozukluğu olarak tanımlanmıştır (Bachevalier, 1994:627, Beyaz eğitim, 2008, Autism, 2010). Otizm, beynin gelişimsel yetersizliği, disleski, metal retardasyon veya dikkat eksikliği olarak tanımlanabilir (Autistics, 2010). Otizm iletişim ve sosyal gelişim alanlarındaki kısıtlılıkla seyreden ve çocuğun gelişimini önemli derecede olumsuz etkileyen bir bozukluktur (Tsd, 2009). Başka bir kaynağa göre otizm, yaşamın erken dönemlerinde başlayan ve yaşam boyu süren, sosyal ilişkiler, iletişim, davranış ve

bilişsel gelişmede gecikme ve sapmayla giden nöropsikiyatrik bir bozukluk olarak kabul edilmektedir (Doğangün, 2008:161).

Ünal'a göre otizm, özellikle erken çocuklukta gözlemlenen bozuk davranışlar, kaba dil kullanımı ve kendine zarar verebilecek davranışları sergileyen çocukların sahip oldukları bir yetersizliktir (Ünal, 2006). Yanardağ'a göre ise otizm, yaşamın ilk üç yılında ortaya çıkan, iletişim sorunları, sosyal etkileşim sorunları ve sınırlı/yinelenen ilgi ve davranışlarla karakterizedir (Yanardağ, 2007:1). En yalın haliyle otizm; bireyin dış dünyanın gerçeklerinden uzaklaşıp kendine özgü iç dünya yaratması durumudur (Sosyal Hizmet Uzmanı, 2008).

Otizm, heterojen bir doğaya sahip olması nedeniyle tanınması oldukça zor bir hastalıktır. Zeka, sosyokültürel düzey, anne-baba eğitimi, doğum koşulları gibi değişkenler eleştirildiğinde bile iki otistik yan yana getirilip karşılaştırıldığında ortaya koydukları gelişimsel profil birbirinden tamamen farklı olabilmektedir (Bodur ve diğ., 2006:131).

Otizmi maddeler halinde tanımlayacak olursak;

- Beyin işlevlerinde biyolojik veya organik defektin bulunduğu bir yaygın gelişimsel bozukluktur.
- Bu spektrum bozukluklarda ciddi öğrenme güçlükleri yanında normal veya normal altı IQ'su olan bireyler vardır.
- Organik sebeplerle ilişkilidir. Örneğin, maternal rubetlla, tuberoskleroz gibi.
- Birçok vak'a büyük olasılıkla genetik bağlantılıdır.
- Duygusal uyaranlara alışık olunmayan yanıtlarla ilişkilidir (Aydın, 2003:18).

Darıca, Abdioğlu ve Gümüşçü'ye göre otistik çocuklar;

- Kendine yöneltilen sözel ifadeleri sıklıkla aynı şekilde tekrar eden, “ben” yerine “sen” gibi şahıs zamirlerini ters kullanan, ekolalisi ve gecikmiş dil gelişimi olan,
- Çok iyi bir belleğe sahip olan,
- Kendiliğinden başlattığı davranışları sınırlı oranda bulunan,

- Stereotip hareketleri bulunan ya da belli hareketlere aşırı bağlılık gösteren,
- Aynılığı koruma isteği olan,
- İnsanlarla ilişki kurmakta zorluk çeken,
- Cansız nesne veya resimleri tercih eden çocuklardır (Darıca ve diğ., 2000:17)

Otizm, doğuştan gelen bir bozukluk olmasına rağmen, belirtiler bebeklik ve erken çocukluk döneminde belirmeye başlar. Konuşmanın gecikmesi veya gelişmemesi, ilgi alanlarında sınırlılık, insanlar ile ilişki kurma yerine cansız nesnelere ilgilenme, oyuna ilgi duymama, yaşlılarıyla oyun oynamama ve tekrar edici basmakalıp davranışlarda bulunma gibi özellikler ile kendini gösterir (Aer, 2006:2).

1961 yılında, Dr. Mildred Creak başkanlığında bir kurul, çocukluk otizminin belirtilerini daha açık şekilde ortaya koymak amacıyla “Dokuz nokta” diye nitelendirdikleri bir teşhis ölçütü geliştirmişlerdir. Bu ölçüt, otistik çocuklarla uzun süre çalışma yapmış grubun gözlemlerine dayandırılarak geliştirilmiştir. “Dokuz nokta” ölçütünde, otistik çocuk;

- Kendi kişisel kimliğinin farkında olmaması,
- Belli nesnelere bağımlılık geliştirmesi,
- Nesnelere amacına yönelik kullanamaması,
- İçinde bulunduğu ortamdaki değişikliklere karşı tepki göstermesi,

Mevcut normal ya da özel zihinsel yeteneklere sahip olmanın yanı sıra gözlenen genel bir gerilik olması gibi özelliklere bağlı olarak tanımlanmaktadır. “Dokuz nokta” teşhis ölçeğindeki özellikler daha sonra O’Gorman (1967) tarafından tekrar geliştirilmiştir.

Rendle-Short’un “Kontrol Listesi” yöntemi ise; otizmi yalnızca tanımlayıcı niteliktedir. Bu listedeki otistik çocuklar;

- Diğer çocuklar ile etkileşimde bulunmada güçlük çeken,
- Sıklıkla tehlikelerin farkında olmayan,
- Çevresindeki değişikliklere karşı çıkan,

- Fiziksel temastan kaçınan,
- Gereksinimlerini işaret ile belirten çocuklar olarak tanımlanmıştır.

Yukarıda belirtilen tüm özellikler, Rutter ve arkadaşları tarafından tekrar gözden geçirilerek geliştirilmiş ve günümüze kadar, otistik çocuklar için öne sürülen tüm görüşleri içeren dört ana nokta aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

1. Otizmin ortaya çıkma sıklığı 30 aydan önce görülmektedir.
2. Çocukların konuşma ve dil gelişiminde belirgin bir gecikme söz konusudur.
3. Zihinsel gelişimle ilişkisi olmayan, ancak sosyal gelişimle ilgili bir yetersizlik söz konusudur. Örnek olarak; çocukların sıklıkla sarılma-kucaklama gibi fiziksel teması reddettikleri, insanlara karşı genel bir ilgisizlik ve göz kontağı kurmada yetersizliklerinin olduğu görülmektedir.
4. Kalıplaşmış oyun becerileri gözlenmekle birlikte aynılığı korumada ısrar etme ve değişikliğe karşı tepki gösterme de belirgin davranışlar arasındadır (Darıca ve diğ., 2000:18,19).

Otistik çocuklarda, karşılıklı sosyal iletişimdeki yetersizlik oldukça yaygındır. Çocukların bazıları iletişim kurmada soğuk davranırken, diğerleri iletişim kurmak isteyen kişiden kaçma eğilimindedir. Bazı çocuklar ise iletişim kurmak isteyebilirler ama bu iletişimi başlatmada ve devam ettirmede zorlanırlar. Bebeklik döneminde genellikle çevreyle ilişki kurmazlarken, 2-5 yaşlarına gelindiğinde çevreye ilgisizlik daha belirgin hale gelir (Günel, 2007:1).

Otizmin şizofreninin başlangıcı olduğu düşüncesi, şizofrenide görülen halüsinasyon ve delüzyonların otizmde olmaması ile birbirinden ayrılmıştır (Darıca ve diğ., 2000:20).

Otistik çocuklara yönelik araştırmaların sayısı arttıkça, “erken çocukluk otizmi”nin tanımının bazı yönlerinde değişiklikler olmuştur. Bu değişiklikler aşağıda belirtilen başlıklar altında toplanabilmektedir.

Etiyolojik Açıdan: Kanner ve diğerleri, klinik gözlemlerini değerlendirerek yaptıkları yorumlarda; otizmin belirtilerinin temelini, anne-baba psikopatolojisinde bulunan tek nedene dayalı bir durum olarak belirtmişlerdir. Oysa bu alandaki çalışma sonuçlarına

göre; otistik çocukların anne-babaları, özürlü çocukların onlara verdiği duygusal baskı dışında çocuklarına yaklaşım tarzları açısından, normal çocukların anne-babalarından önemli derecede farklılık göstermemektedirler.

Ortaya Çıkma Sıklığı: Otizm, başlangıçta ruhsal problemlerin çok sık görülmeyen bir şekli olarak düşünülmüş ve birçok araştırma sonucunda vak'a oranı 5/10.000 olarak belirtilmiştir. Oysa 1986'da Wing ve "Ulusal Otistik Çocuklar ve Yetişkinler Derneği"nin bildirisinde, vak'a oranı 15/10.000 olarak açıklanmıştır (Darıca ve diğ., 2000:22). 1990 yılında yapılan araştırmalar sonucunda bu oran artarak 60/10.000'e kadar dayanmıştır. 2007 yılındaki Hastalık Kontrol Merkezlerinin bulgularına göre her 150 çocuktan biri otizm teşhisi ile karşılaşmaktadır (Autism, 2010). Tahmini vak'a sayısındaki bu artışlar, büyük oranda Kanner'ın belirlediği tanım kriterlerinin genişletilmesinden ve otizmin anlaşılması konusundaki yeni gelişmelerden kaynaklanmaktadır.

Görülme Yaşı ve Cinsiyet Faktörü: Önceki yıllarda araştırmacılar otizm başlangıcının, çocuğun doğuştan ya da doğumdan sonra yaklaşık 30 aylık oluncaya kadarki süre içinde görülebileceğini belirtirken, son çalışmalarda, otizm başlangıcının erken çocukluk dönemiyle sınırlandırılmış olduğu ileri sürülmektedir. Bunun yanı sıra, çocuk 36 aylık olduğunda ya da daha ileri yaşta iken de otistik davranış özellikleri gösterebilmektedir.

Yine birçok geniş kapsamlı araştırma bulguları; otizmin, kızlara oranla erkeklerde daha yaygın olarak görüldüğünü (yaklaşık ¼ oranında) doğrulamaktadır. Bununla birlikte otistik kız çocuklarda, büyük oranda beyinde hasar ve düşük IQ gibi ciddi yetersizlikler daha sık görülürken, erkeklerde daha çok, dil ve zihinsel fonksiyonların yetersizliğinin söz konusu olduğu da öne sürülmektedir.

İçinde Bulunulan Sosyo-Ekonomik Düzey: Otizmin ilk tanımında, otistik çocukların yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden geldiği düşüncesi vurgulanmaktayken, son yıllarda yapılan çalışmalardan elde edilen veriler doğrultusunda bu görüş geçerliliğini kaybetmiştir. Özellikle Kuzey Carolina'da yapılan bir araştırmanın sonuçları oldukça çarpıcı değerler ortaya koymuştur. Bu çalışmada, çoğu otistik çocuğun anne-babalarının %59'unun düşük sosyo-ekonomik düzeyden, %18'inin ise üst sosyo-ekonomik düzeyden olduğu ortaya çıkarılmıştır. Yapılan son çalışmalarda otizmin; etnik, ırksal ve milliyetçi gruplarda eşit olarak görüldüğü savunulmaktadır.

Tanının Kesin Olarak Konması: Otizmdeki davranış özelliklerini gösteren çocukların kesin teşhis edilmelerine bağlı olarak bazı problemler söz konusu olabilmektedir. Bu ise; otizmin diğer öğrenme, iletişim ve davranış yetersizliklerine benzerlik göstermesinden kaynaklanmaktadır.

Otizmin sık gözlenmeyen bir yetersizlik olması; çoğu uzmanın, bu sendrom ve ilgili yetersizlikler arasındaki farklılıkları tamamen ortaya koyan yeterli sayıda durumla karşılaşmalarına neden olmakta ve bu durum da teşhisteki güçlüğü getirmektedir. Oysa, teşhisteki güçlükler; otizmin ilk tanımlandığı yıllarda, otizm ve duygusal güçlükler arasındaki karışıklıktan kaynaklanmaktayken, zamanla otizmin tanımlamalarında değişiklikler yapılarak; şizofreni, zekâ geriliği, işitme özürlü gibi yetersizliklerle açıklanmaya çalışılmıştır (Darıca ve diğ., 2000:22-24).

Günümüzde otizmin tanısını koymaya yönelik birçok tanı sistemi mevcuttur. Bu sistemlerin ortak özelliği, otizm tanısı koymak için üç yeti alanında eksiklik olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bunlar;

1. İletişim ve toplumsal gelişim alanlarında bozukluk olması,
2. Yineleyici, sınırlayıcı ilgi ve davranışlar,
3. Bu alanlardaki bozuklukların 30 ay öncesinden görüşmesi (Bodur ve Soysal, 2004:394).

Yanlış ya da geç tanı konmasının sebepleri arasında tanı ölçütlerinin klinik doğası, iyi yapılandırılmış tanı araçlarının yokluğu, hastaya yanlış tanı koyma ve etiketleme kaygısı ve ailelerin çekinceleri ve yaklaşımı yer almaktadır. Tanının konması kadar erken teşhis ve tedavi sürecinin başlaması için aileye verilecek eğitim ve desteğin de önemi oldukça fazladır (Bodur ve diğ., 2006:130). Ayrıca erken müdahalenin beyin gelişiminde önemli rol oynadığı da yapılan çalışmalarla belirtilmiştir (Howard ve diğ., 2005:360).

Otistik bozukluğu tanılamada yardımcı olacak araçlardan en dikkat çekenleri; Otizm Tanı Görüşme Formu - Yenilenmiş (ADI-R), çocukluk Otizmi Derecelendirme Ölçeği (CARS), Otizm Davranış Tarama Listesi (ABC). Otizm tanı gözlem envanteri (ADOS) otizmle ilişkili sosyal ve iletişim davranışlarının gözlenmesine dayalı standardize bir

protokoldür. Tarama amaçlı olarak CARS en iyi araçlardan biri olup, öğrenmesi ve kullanılması kolay, puanlayıcılar arası güvenilirliği yeterli düzeyde ve iyidir (Bodur ve diğ., 2006:130).

1.3.5.2. Otizmin Belirtileri

Otizimde belirtiler erken tanı için oldukça önemlidir. Birçok otistik, teşhisi konmadan önce birçok doktor gezerek yanlış teşhisler sonucu fazlasıyla vakit kaybetmiştir. Fenske ve arkadaşları (1985), otizmde erken yaşta tedavinin önemini yaptığı çalışmada belirtmiştir.

Otizmin belirtilerini sosyal ilişkilerde güçlük, iletişimde zorluklar ve sınırlı ilgi, yineleyici ve rutin davranışlar olmak üzere üç alanda toplayabiliriz.

1.3.5.2.1. Sosyal İlişkilerde Güçlük

Otistik bireyler, diğer insanlara göre sosyal ilişkilerini geliştirmede aşırı güçlük çekerler. Akranlarıyla paylaşabilecekleri şeyler hemen hemen yok gibidir. Çoğu zaman otistiklerin sözel olmayan yüz ifadelerini anlamak mümkün olmamaktadır. Bununla birlikte otistiklerin dil gelişiminde yaşadıkları sıkıntı ve söylediklerinin çoğu zaman anlaşılması belirgin özelliklerindedir (Healtscout, 2010).

Çevresindeki bireylerin farkında olmazlar.

Kendilerinin rahat ve güvenli olabileceği ortamı seçme becerileri yoktur.

Taklit ve sosyal oyun davranışı yetenekleri ya yetersizdir ya da hiç yoktur.

Arkadaşlık ilişkilerinde yetersizdirler (Darıca ve diğ., 2000:21).

Göz temasından kaçınırlar, iştihiyormuş ve huzursuzmuş gibi davranırlar.

Tehlike ve korku hisleri yoktur. Bazıları ses, koku, ışık ve dokunuşa bazıları ise sıcak, soğuk ya da herhangi bir acıya karşı duyarsızdır.

Bazıları cam, oyuncak gibi yenmez şeyleri yemekten hoşlanabilirler.

Sosyal ve duygusal açıdan kendilerini yalıtılmış durumdadırlar. Kışkırtılmaksızın fiziksel tepkide bulunabilirler. Genellikle kendi kabuklarında yaşıyorlardır ve girmek zordur.

Gereksinimlerini bir yetişkinin elini tutarak ifade ederler.

Oyunlara bir yetişkinin ısrarı ile katılırlar ve genellikle başka çocuklarla oynamazlar.

Hayal gücüne dayalı yaratıcı oyunlar oynayamazlar.

Otistiklerin genel özelliklerinden biri de, olayların, objelerin ve insanların farkında değildirler. Göz kontakları da oldukça zayıftır (Bachevalier, 1994:629). Bu durumda sosyal çevreye ayak uydurmaları da imkansızdır.

1.3.5.2.2. İletişimde Zorluklar

- Bebeklerde dil gelişimi başlar ve aniden konuşma duraklar. Konuşmada gecikme ve güçlük görülebilir. Normal bebeklerde kelime sayısı gittikçe artar ve gramere uygun konuşma başlar.
- Yaşlarına göre konuşma becerileri olması gereken seviyede değildir ve monoton bir ses tonu ile konuşurlar.
- Tehlikeyi algılayamazlar ve soyut kavramları algılamakta çok güçlük çekerler.
- Sözel ya da yüz ifadesi gibi sözel olmayan birtakım ifadelere tepki vermeyebilirler.
- İletişim şekli olarak konuşmayı kullanmazlar. Kullandıkları kelimeler etraflarında sık duydukları kelimelerden ibarettir.
- Çoğunlukla iletişim için insanları değil de objeleri ve cansız varlıkları tercih etmektedirler.

1.3.5.2.3. Sınırlı İlgi, Yineleyici ve Rutin Davranışlar

Otizmin en önemli belirtilerindendir. İlgi alanlarına giren tek bir şey ve uğraş üzerine takılıp kalırlar.

Genellikle sallanma, el çırpma, zıplama, anlamsız sesler çıkarma gibi yineleyici eylemlerde bulunurlar. Bu eylemleri boş kaldıklarında ve gergin olduklarında daha çok yaparlar. Ayrıca kendilerine söylenen şeyleri papağan gibi tekrarlarlar ve uygunsuz gülme ya da kıkırdamaları da vardır.

Rutin davranışlar ise günlük sıradan yapılan davranışlardır. Otistik çocukların da kendilerine özgü rutin bir yaşayış şekilleri vardır. Otistik bireyler bu rutinlerde oluşacak değişikliği kesinlikle kabul etmezler. Etraftaki birtakım değişikliklere stresli bir tepki gösterirler. Bazı çocuklar ev veya oda düzenlerinin bozulmasına karşı aşırı tepki gösterirler. Örneğin; evdeki eşyaların yerleri değiştirilmişse eşyalar eski yerlerine konana kadar ağlayabilirler. Sürekli olarak görmeye ve yapmaya alıştıkları şeyleri severler. Zihinlerinde yaşadıkları ortamın bir haritasını gezdirirler. Yapılan küçük bir değişiklik bile çocuğun daha fazla stres yaşamasına neden olur (Psyche Cyprus, 2008).

1.3.5.3. Otizmin Nedenleri

1987 yılında Lovaas, otizmin ortaya çıkma nedenin tam olarak bilinmediğini belirtmiştir (Lovaas, 1987). Otizmin tanımlanmasından bu yana, otizmi açıklamayı amaçlayan çok sayıda teori ortaya atılmıştır. Ancak, otizmin tek bir nedene değil, birçok nedene bağlı olarak ortaya çıktığı kabul edilmektedir (Bachevalier, 1994:628). Bu konuda öne sürülen teoriler; Psikojenik, Davranışsal, Organik ve Kavramsal olmak üzere 4 grupta toplanmaktadır (Darıca ve diğ., 2000:26). İftar'a göre ise son dönemlerde yapılan araştırmalarda, insan vücudundaki 7. kromozomun otizme neden olabileceği üzerinde duruluyor (İftar, 2009). Ayrıca Bachevalier'in 1994'te yaptığı bir çalışmaya göre, otizmin beyinde bulunan merkez bilişsel işlemdeki hasardan kaynaklandığı belirtilmektedir.

1.3.5.3.1. Psikojenik Teori

Psikojenik teoriye göre otizm; özellikle anne-çocuk ilişkisinde, soğuk reddedici olarak algılanan davranışlarla çocuğun karşılaşması sonucunda ortaya çıkan, psikolojik bir geri çekilme davranışı olarak ileri sürülmektedir. Bu görüş, Bruno Bettelheim'in (1967) teorisi olarak anılmaktadır.

1950 ve 1960'lı yıllarda geçerliliğini koruyan bu görüşte ise, soğuk, reddedici ve çocuklarıyla iletişim kuramayan orta sınıf düzeyindeki annelerin çocuklarının genellikle otistik özellikler gösterdiğini, sıklıkla da içe kapanık olduklarını ve sosyal ilişkide yetersiz kaldıklarını savunmaktadır (Darıca ve diğ., 2000:26,27). Bu durumun kesinliği de ayrı bir çalışma konusu olarak değerlendirilebilir.

Benzer olarak; Kanner'ın 1954'te, otistik çocukların anne-babalarının davranış özelliklerini incelemeye yönelik yaptığı çalışmada; otistik çocuğa sahip anne-babaların eğitim düzeylerinin yüksek ve özellikle babaların eğitimsel yönden üst statüye sahip oldukları belirtilmektedir. Kanner'ın otistik çocukların ailelerinde, psikolojik bir hastalığa çok az rastlandığını belirtmesine rağmen, bu anne-babalar genellikle obsesif, duygusallıktan uzak ve çocukları ile yakın, sevecen bir ilişki kuramayan kişiler olarak değerlendirilmektedirler.

Bu gözlemlerin çoğu; otizme yönelik çalışmaların ilk yıllarında yapılmış ve konu ile ilgili psikojenik açıklamalar, derinlemesine yapılan çalışma ve araştırma sonuçlarına dayandırılmamıştır. Oysa son yıllarda otistik çocukların anne-babaları ile normal çocukların anne babaları arasında yapılan karşılaştırmalı çalışmalarda; otistik çocukların küçük yaşlarda, ailelerinden kaynaklanan ilgisizlik durumu, soğuk tavır ve yetiştirilme biçimi gibi nedenlerden dolayı zarar görmüş olmaları konusunda normal çocuklardan belirgin bir farklılıkları olmadığı görüşü ileri sürülmektedir. Bu çalışma sonuçları, psikolojik problemlili anne-babaların sorunlarının daha çok, özürülü bir çocuğa sahip olmanın getirdiği duygusal baskı ile ilgili olduğunu göstermektedir.

1.3.5.3.2. Davranışsal Teori

Davranışsal teoriyi savunanlar; otizmin ödül ve ceza sistemleriyle pekiştirilen ve bir seri tesadüfî olasılıklarla şekillendirilmiş, öğrenilmiş davranış grupları olduğunu ileri sürmektedirler. Bu görüşe göre; otizm, çocuğun içinde bulunduğu ortamda, çevresiyle ilişki kurma yoluyla öğrendiği, bir takım atipik ve özel davranışlar bütünüdür.

Genelde bu görüşü savunan teoriler otistik çocuğun kendi kendine doğal olarak normal çevreden bazı bilgi ve becerileri olanaksız kılan özüne bağlı bir yetersizliğin söz konusu olduğunu ileri sürmektedirler (Sosbil, 2010).

Davranışsal teori; otizmi anne-baba-çocuk ilişkisini sınırlamaksızın, psikojenik teoriden daha geniş kapsamlı olarak ele almaktadır. Ancak, bunu daha çok ortamın, gelişmekte olan çocuğa sağladığı olumlu ya da olumsuz sonuçları açısından değerlendirilmektedir. Otistik çocukların ortaya koydukları birçok davranış, bu teoriye göre, öğrenilmiş davranışlardır. Ancak bu davranışların çevreyle ilgisi, çoğu otistik çocuğun vak'a hikâyesinde yoktur.

Bu vak'a hikâyelerinin incelenmesinde; aile-çocuk ilişkisinin gözlenmesi ve otistik davranışın ne kadar erken ortaya çıktığının belirlenmesiyle birlikte, otistik çocuğun çevresinden aldığı uyarıların şeklinin ve karşılaştıkları olayların, normal çocukların karşılaştıkları olaylardan çok farklı olmasına karşın, bu olaylara verdikleri tepkilerin normal çocuklardan çok daha farklı olduğunu öne süren ayrı bir görüş ortaya çıkmaktadır.

1.3.5.3.3. Organik Teori

Son on yıldır, otizmin biyolojik bir kaynağının olduğu kesinlik kazanmakta ve beyindeki bazı yapısal anomalilerin otizme neden olduğu kabul edilmektedir. Bu konuda yapılan son araştırmalar, cerebellumun (beyincik) gelişmesi ile ilgili bir bozukluk olduğu üzerinde durmakta ve teknolojinin gelişmesine bağlı olarak, ilerde beyin yapısının daha ayrıntılı inceleneceği düşünülmektedir.

Otizmin, organik bir nedene bağlı olarak beynin bazı fonksiyonlarını yerine getirememesi sonucu ortaya çıktığını öne süren bu teori, günümüzde oldukça benimsenmektedir. Teori, otistik çocuğun gösterdiği öğrenme, dikkat ve algı süreçleri ile ilgili yetersizliği kapsamaktadır. Bu görüş aynı zamanda, otistik çocuktaki belirli fiziksel ve biyokimyasal farklılığı vurgulayan verilerle de doğrulanmaktadır.

Otizmin ortaya çıkma riskini arttırmada, doğum öncesi ve sonrası oluşan biyolojik yönden yeterince gelişememe ve özellikle hamileliğin ilk üç ayında, olumsuz etkileri olan bazı durumlar da etken olabilmektedir. Bunun yanı sıra, genetik yönden yapılan incelemelerde; otistik çocuklar ve ailelerinin kanında normalden farklı bulgulara rastlanmaktadır. Genetik çalışma sonuçları, otizmin çift yumurta ikizlerinden çok, tek yumurta ikizlerinde belirgin olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Yapılan araştırmalar, otizmin ikizlerde görülme oranının % 50 daha fazla olduğu yönündedir.

Diğer çalışmalar, otistik çocuğun ailesindeki konuşma, gecikmiş dil ve gelişimsel problemlerin, risk faktörünü arttırdığını göstermektedir. İletişim veya konuşma problemleri için de, genetik bir eğilimin varlığından söz edilmektedir. Örneğin; Fragile X sendromu adı verilen genetik bozukluğun, otizme neden olan genetiksel geçişlerden birisi olduğu belirtilmektedir. Kromozom anomalisi olan çocukların % 10-15'inin otistik olması da genetik çalışma sonuçları içinde yer almaktadır.

1.3.5.3.4. Kavramsal Teori

Frith'in teorisi, otistik bireylerdeki temel problemin, doğuştan gelen zihinsel kavramaya ait bir eksiklik olduğu ve bu eksikliğin mantıki sonuçlar çıkarmayı engellediği şeklindedir. Bu eksiklik, çocuğu farklı bir gelişme yönünde zorlamakta, böylece farklı otistik belirtiler ortaya çıkmaktadır.

Kimi otistik dil gelişimi olarak oldukça geri seviyedeyken, kimi otistik ise hem üstün bir zekaya sahip, hem de iyi bir dil kapasitesine sahiptir (Bachevalier, 1994:628).

Yaratıcılık, taklit etme, hayal gücüne dayalı oyunlar oynayabilme gibi becerileri kolaylıkla yapabilen normal çocukların tersine, otistik çocukların iç ve dış dünyada gelişen olaylar arasında ilişki kurabilme, tahmin yapabilme becerisinden yoksun oldukları görülmektedir. Bu durum, otistik çocukların, diğer insanların hareketlerini yönlendiren inançları, istekleri ve eğilimleri olabileceğini anlamalarındaki yetersizlikten kaynaklanmaktadır ve böyle bir bilgi dağarcığı olmaksızın da sosyal ilişkilerini geliştirmeleri oldukça zor olmaktadır. Yukarıda otizmin nedenleri ile ilgili öne sürülen görüşlere rağmen, bütün bu teoriler şu anda tek başına bu problemi açıklamada yetersiz kalmaktadır. Bu problem ile ilgili çalışmaların artması ve daha çok verinin toplanması gerekmektedir.

Otizmin ilk önceleri sanıldığı gibi, sevgi yoksunluğu, iletişim eksikliği ya da çocuğun geçmiş yaşantıları ile ilgili duygusal sorunlarla ilişkili olmadığı ortaya konulmuştur. Hastalığın kaynağının psikolojik değil, beyin disfonksiyonuna bağlı olduğu belirtilmektedir. Bu durum, tedavi yani eğitim ve terapinin doğru uygulanması ve ana-babanın suçlanmasından vazgeçilmesi açısından önemlidir (Zeteroğlu, 2006:7).

İkizlerde otizmin ortaya çıkışıyla ilgili genetik çalışmalara odaklanılmış, tek yumurta ikizlerde, otizmin aynı olma derecesi %65 – 90, aynı cinsiyetli ayrı yumurta ikizlerindeyse %5 – 10 bulunmuştur. İkiz olmayan kardeşlerde ise otizm bulunma olasılığının %2-3 olduğu belirlenmiştir. Otistik çocukların tüm kardeşleri normal gelişim gösterirken, kardeşlerin %10 – 15'i değişen derecede bilişsel yetersizliklere sahip oldukları gösterilmektedir. Bu durum bazı genetik faktörlerin değişen miktarda bilişsel güçlüklerle sebep olabileceğini dolayısı ile otizmin genetik bir yanının olduğunu göstermektedir (Yanardağ, 2007:3).

1.3.5.4. Otizmin ve Otistik Çocukların Genel Özellikleri

Son yıllarda, otizmin nedenleri ve belirtileri ile ilgili en son kabul edilen görüşün; psikiyatri kliniklerinde tanı amacı ile kullanılan DSM-III-R ölçeğine ait kriterler olduğu görülmektedir. Ölçeğin içeriğindeki kriterlerde de belirtildiği gibi; otizmin en belirgin özellikleri sosyal, iletişim ve yaratıcı etkinliklerdeki yetersizliklerdir.

Genele baktığımız zaman literatürde, otistik çocukların özelliklerinin birbirinden farklı olduğu, otistik olarak tanımlanan çocukların hepsinin aynı özellikleri ve aynı davranışları göstermedikleri belirtilmektedir. Bununla birlikte, bu çocukların genel özelliklerini ve tamamen onlara ait davranış özelliklerini bilmek, tanılamada yardımcı olabilmekte, diğer çocuklardan ayırt edilmelerini sağlayarak en uygun eğitim programlarının planlanmasını kolaylaştırabilmektedir.

Normal çocuklar her gelişim alanına yönelik birçok beceriye sahip olarak doğmalarına rağmen, otistik çocukların bu alanlarla ilgili becerilerinde bazı yetersizlikler olduğu görülmektedir. Bu yetersizlikler; elleriyle bir nesneyi kavrama, emekleme, yemek yeme, konuşma ve mimikleri anlama ve bunları taklit etme gibi becerilerle ilgilidir.

Normal bir bebek, doğduğu andan ömrünün sonuna kadar çevresiyle değişik deneyimler geçirerek araştırmaya ve bu deneyimlerinden anlam çıkarmaya yönelir. Bu dönemde oldukça meraklı ve yeni yaşadığı olayları daha önceki olaylarla birleştirerek anlamlı bir bütün oluşturmaya çalışmaktadır. Normal çocukların doğumla ortaya çıkan bir başka becerileri de, insanların diğer nesnelere daha ilginç ve önemli olduğunu fark etmeleridir. Aynı zamanda, yetişkinlerle özellikle istediklerinde iletişim kurmaya yönelik sesler çıkarabilen ve çok değişik yüz ifadeleri, vücut hareketleri sergileyebilen normal çocuklar için, tüm bu beceriler çok doğal ve sıradan olarak nitelenmektedir. Oysa otistik çocuklar bu becerilerden yoksun ya da bu becerilerin çok azına sahip olarak dünyaya gelmektedirler.

Otizm, anne-babalar tarafından bebeklik döneminde her zaman fark edilemeyebilmektedir. Ancak bazı anne-babalar, bebeğin doğduktan sonraki ilk haftalarında gülümseme, kucaklamaya tepki verme gibi normal davranışları göstermediklerini belirtmekte, buna ek olarak göz kontağı kurmaktan yoksun olduklarını ifade etmektedirler. Yapılan araştırmalarda da, otistik özellikler gösteren

bebeklerin, iki tip davranış içinde oldukları gözlenmektedir. Bunlardan biri; sürekli ağlama ve huysuzluk, diğeri ise buna zıt olarak; sakin, bütün gününü yatakta tepkisiz geçirir.

Daha sonraki yaşlarda, çocukların gelişimine bağlı olarak otistik özellikler çeşitlenmekte ve normal çocuklardan ayırt edici özellikler ortaya çıkmaktadır. Özellikle 2 ve 5 yaş arasındaki kritik dönem, otistik özelliklerin belirginleştiği, tanı için oldukça önemli bir dönemdir. Bebeklik döneminde gözlenen çevreye karşı ilgisizlik, bu dönemde daha belirgin hale gelmektedir. Çevresindeki kişilerin yüzüne bakmama ya da göz kontağı kurmama hemen hemen her otistik çocuğun en belirgin özelliğidir. Tamamen kendilerine ait bir dünyada yaşıyormuş gibi görünen bu çocuklar, çevrelerindeki olaylara karşı da oldukça ilgisizdirler. Çağrıldıklarında tepki vermez, konuşulurken dinlemez gibi görünürler. Bebekliklerindeki gibi fiziksel temastan kaçınırlar. Herhangi birisi tarafından dokunulmaya ya da kucağa alınmaya çalışıldığında o kişiyi iterek, ondan kaçarak fiziksel teması engellemeye çalışırlar (Darıca ve diğ., 2000:33-35).

Bazı kaynaklara göre otizmi ve otistik çocukların özelliklerini şu şekilde maddeleyebiliriz:

- Otizm “yaşamın erken dönemlerinde başlayan ve yaşam boyu süren, sosyal ilişkiler, iletişim, davranış ve bilişsel gelişimde gecikme ve sapmayla belirli, nöropsikiyatrik bir bozukluk” olarak kabul edilmiştir.
- Otizm yaşamın ilk üç yılında ortaya çıkan sözel ve sözel olmayan iletişim, sembolik etkinlik, oyun ve sosyal ilişki alanlarında bozukluk ile karakterize olan bir bozukluktur.
- Otizm, özellikle erken çocuklukta gözlemlenen bozuk davranışlar, olgunlaşmamış bir dil kullanımı ve kendine zarar verebilecek davranışları sergileyen çocukların sahip oldukları bir yetersizliktir.
- Otizm erkeklerde kızlara oranla 4 kat daha fazla gözlenir.
- Otistik çocuklarda ciddi öğrenme güçlüklerinin yanında normal veya normalaltı IQ’su olan bireyler de vardır.

- Birçok vak'a büyük olasılıkla genetik bağıntılıdır.
- Ergenlerde 1/3 üne epilepsi ya da konvulzif bozukluklar eşlik eder.
- Çoğu vak'ada yaşam boyu destek gereklidir (PsycheCyprus, 2008).
- Göz kontağı kurmazlar.
- Huzursuz görünürler.
- Etraftaki birtakım değişikliklere stresli bir tepki gösterirler.
- Bazı çocuklar ev veya oda düzeninin değişmesine aşırı tepki gösterebilirler.
- Rutin olarak görmeye ve yapmaya alıştıkları şeyleri severler.
- Zihinlerinde yaşadıkları ortamın bir haritasını gezdirirler ve yapılan her küçük değişiklik çocuğun daha fazla stres yaşamasına sebep olur (Aydın, 2003:24).

1.3.5.4.1. Duyusal Özellikler

- **İşitsel Uyarılara Karşı Tepkileri:** Seslere karşı çok değişik tepkiler gösteren otistik çocukların, erken çocukluk döneminde bazı seslere hiçbir tepki vermemesi, çocukta işitme problemi olduğu düşüncesini çağrıştırmaktadır (Orgm, 2009). Ancak daha sonra yapılan araştırmalar neticesinde, otistik çocukların çevrelerindeki olaylara açık olmadığından tepki vermede sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Darıca ve diğ., 2000:36) Bu durum erken teşhis konusunda yaşanan sıkıntıyı da beraberinde getirmektedir.
- **Görsel Uyarılara Karşı Tepkileri:** Otistik çocukların insan yüzüne ve çevrelerindeki birçok nesneye bakmamalarına karşın, hareket eden, dönen ya da parlak olan bazı nesnelere çok uzun bakabildikleri, bazılarının zaman zaman ışıktan rahatsız oldukları hatta karanlık bir odada daha rahat ettikleri görülebilmektedir (Orgm, 2009). Buradan da rahatça anlayabiliyoruz ki, otistik çocuklar içlerine kapanarak ve etraftan kendilerini soyutlayarak kendilerini daha rahat hissetmektedirler. Bazı otistik çocuklar da vardır ki, aşırı ışığa maruz kaldıklarında kulaklarını, aşırı gürültüye maruz kaldıklarında ise gözlerini kapatmaktadırlar çıkmıştır (Darıca ve diğ., 2000:36).

- **Acı, Sıcak, Soğuğa Karşı Tepkiler:** Bu tepkiler bazı çocuklarda acıyı, sıcaklığı ve soğuğu farketmeme şeklinde ortaya çıkarken, bazılarında ise, soğuk suyla ellerini yıkarken ağlama, eline iğne battığı zaman çığlık atma gibi aşırı duyarlılıklar şeklinde de görülebilmektedir (Orgm, 2009). Buna zıt olarak bazı otistik çocuklar vücudunun bazı bölgelerini tırnaklarıyla kopartırken bazıları ise saçlarını yolarak kendilerine acı vermektedir, bu da otistik çocukların ne kadar değişik özellikler taşıdığına bir göstergesidir.
- **Dokunulmaya Karşı Tepkiler:** Yeni doğan bir bebek doğumdan sonraki ilk 3 ayında annesi onunla konuşurken ona gülümser, çeşitli tepkiler verir, daha sonraki aylarda ise kucağa alınmak için kollarını kaldırır, kısacası insanlarla iletişim kurmak ister. Otistik çocuklarda ise durum biraz farklıdır. Herhangi bir kimse tarafından dokunulmaya, kucağa alınmaya tepki gösteren otistik çocuklar, fiziksel teması reddetmekte ve çevreleriyle ilişki kurmaktan kaçınmaktadırlar (Orgm, 2009). İlişki kurmakta zorluk yaşayan otistik engelliler sosyalleşmede de sıkıntı yaşarlar. Otistik çocukların çevrelerindeki duyuşal uyarılara çok farklı tepkiler vermelerine karşın, yeni bir nesneyi genellikle koklayarak, yalayarak ve parmaklarını üzerinde gezdirerek tanımaya ve keşfetmeye çalıştıkları gözlenmektedir (Bachevalier, 1994:629, Orgm, 2009). Bunların dışında beslenme konusunda ise otistik çocuklar genellikle katı yiyecekler yerine püre haline getirilmiş yiyecekleri tercih etmektedirler. Bu da çiğneme kaslarını kontrol etmekte güçlük çektiklerini göstermektedir (Darıca ve diğ., 2000:37).

1.3.5.4.2. Motor Gelişim Özellikleri

Kanner (1944) ve Rutter (1972)'e göre otistik çocukların ip atlama, dans, yüzme gibi büyük kas motor becerilerin kullanılmasını gerektiren bazı hareketleri taklit etme becerilerinin az ya da hiç olmamasına bağlı olarak bu yetileri daha geç öğrendikleri görülmektedir. Küçük kas motor becerisi isteyen kâğıt kesme, kutu içine küp atma ve ipe boncuk dizme gibi becerilerinin de oldukça zayıf olduğu gözlenmektedir (Orgm, 2009, Darıca ve diğ., 2000:39).

Otistik çocukların duruşlarında, ellerini kullanmada zaman zaman normalden farklı bir görünüm sergiledikleri görülmektedir. Stereotip dediğimiz bazı süregelen hareketleri sık

sık yineleyen otistikler hiperaktif (çok hareketli) veya hipoaktif (az hareketli) olarak da diğer motorik özellikleri ile karşımıza çıkmaktadırlar (Orgm, 2009, Darıca ve diğ., 2000:40).

1.3.5.4.3. Sosyal Gelişim Özellikleri

Kucağa alındığında sarılmama, annenin sesine tepki vermeme gibi davranışları gösteren otistik çocukların çoğu, anneye bağımlılık davranışının yoksunluğunu göstermektedirler.

Otistik çocukların zamanlarının çoğunu tek başına oynayarak geçirdikleri ve anne-babaları ile iletişim kurmadıkları gözlenmiştir.

Çevreyle ilgili en ufak değişikliklerin karşısında çok duyarlı olabildikleri halde insan yüzü ve karşılıklı iletişim bu çocuklar için çok az önem taşımaktadır.

Otistik çocuklarda oyun becerisi, sembolik düşüncenin kazanıldığı duyu motor döneme paralel olarak gelişmemektedir. İletişim ve hayal gücünden yoksun olmaları nedeniyle diğer çocukların oyununa katılmazlar.

1.3.5.4.4. Dil ve İletişim Özellikleri

Çevredeki bireylerle iletişim kurmada yetersiz olma otizmin en belirgin özelliklerinden biri olarak belirtilmektedir. Otistiklerin bu özelliğini Sözel ve sözel olmayan iletişim şeklinde iki grupta inceleyebiliriz.

Sözel İletişimde, otistik çocukların dil gelişimlerinde, hiç konuşmama, sadece bir-iki kelime söyleme, çok kelimeyle anlamsız konuşma, ekolali konuşma, zamirleri karıştırma, konuşulanları anlamada güçlük çekme, gramer bozuklukları ve telâffuz güçlüğü gibi özellikler görülmektedir.

Sözel Olmayan İletişimde ise temel duyguları (mutluluk, üzüntü vb.) ifade etmede güçlük, karşısındaki kişinin yüzüne ve gözüne bakmama, karşılıklı iletişim kurmak istemediğinde bağırma, vurma, çığlık atma gibi özellikler gözükmektedir.

1.3.5.4.5. Zihinsel Gelişim Özellikleri

Otistik çocukların zekâ düzeylerini belirleyen testleri kullanmada güçlükler olması ve bu çocukların testlerde düşük performans göstermeleri zekâ bölümlerinin tespitini zorlaştırmaktadır.

Son yapılan araştırmalar temel problemin zihinsel gelişim alanında olduğunu belirtmekte ve bu konudaki tartışmalar zihinsel yetersizliğin birinci olarak dil ve iletişim problemlerine yol açtığı, ikinci olarak da davranışsal ve duyuşal güçlüklereden neden olduğu yönünde yoğunlaşmaktadır.

1.3.5.4.6. Davranış Özellikleri

İnsana karşı tepkisiz davranma, sosyal etkileşimlerden geri çekilme gibi davranış özellikleri olduğu belirtilebilir.

1.3.5.4.6.1. Duyuşal Tepkiler

- Özel Korkular (Sudan korkma, ayakkabı ayağını sıktığı için ayakkabı giymeyi istememe gibi)
- Tehlikelerin Farkında Olmama (Yüksek bir duvarın üzerinde yürüme vb.)
- Nedensiz Gülme ve Ağlama Davranışları Gösterme.
- Değişikliklere Karşı Tepki Gösterme. En küçük bir değişiklik onların sevinç çığlıklarına ya da öfke nöbetlerine yol açabilmektedir.

1.3.5.4.6.2. Davranış Problemleri

Öfke nöbetleri, çevresine zarar verici davranışlar, kendisine zarar verici davranışlar, stereotip vücut hareketleri (kendiliğinden başlayan hareketler) otistik çocuklarda görülen davranış problemleridir.

1.3.5.4.7. Özel Beceriler

Bunlar genellikle konuşma becerisi soyut anlam içermeyen türden becerilerdir. Otobüs hareket saatleri, sayılar vb. ayrıntılar ilgili bazı görsel yetenekler şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. Kendi kendine okuma-yazma öğrenebilme, okuduğunu anlamasa da

akıcı bir şekilde okuyabilme, kısa sürede ezberleyebilme gibi iyi bir belleğe sahip olan erken gelişmiş kavramsal veya görsel-motor yetenekleri olan otistik çocuklara da rastlanmaktadır (Orgm, 2008).

1.3.5.5. Otistiklerde Stereotip Davranışlar

Stereotip sözcük anlamı olarak hareket ve davranışların koşullarla bağlantısız, nedensiz ve aynı biçimde uzun süre yinelenmesidir (Türkçebilgi, 2009). Otistik çocuklarda gözlemlenen stereotip davranışlardan bazıları; vücudu sallama, basını titretme, nesnelere döndürme, ileriye ve geriye koşma, el çırpma, alkışlaşma, nesnelere hafifçe vurma veya tıkırdatma, nesnelere koklama ve yalama, gözleri bir yere sabitleme, sosyal olmayan gülümseme, göz bebeklerini döndürme, gözleri kısarak bakma, nesnelere elinden bırakmama, parmakları dokunulan yüzeyde hareket ettirme, ses çıkarma, sözcükleri aynı ses tonu ve vurguyla tekrar etmedir (Yanardağ, 2007:16).

Stereotip davranışların çeşitli formları, seviyelere göre sınıflanabilir.

I. Seviyedeki kendini uyarıcı davranışlar; yalnızca vücudu içerir.

1.3.5.5.1. Gözlerin Dâhil Olduğu Stereotip Davranışlar

Tekrarlı şekilde göz kırpma, gözlerini kısarak bakma, göz bebeklerini döndürme, gözlerini fal taşı gibi açma, yanıp sönen ışıklara veya havada hareket eden tozlara gözlerini sabitleyerek bakma, bir kişinin göz bebeğine gözlerinin dış kısmı ile sabit şekilde bakma ve gözlerini boşluğa sabitleme otistiklerin en sık karşılaştığımız davranışlarıdır.

1.3.5.5.2. Geniş Vücut Hareketleri

Yine en sık karşılaşılan davranışlardan birisi de geniş vücut hareketleridir. Kendi ekseni etrafında devamlı olarak dönme, belli bir mesafe arasında gidip gelme, parmak ucunda yürüme, sıçrama veya zıplama, kalıplaşmış yönü olmayan koşu, başını yanlara sallamak, gezinme ve mastürbasyon bunların başlıcalarıdır.

1.3.5.5.3. Ellerin Dâhil Olduğu Stereotip Davranışlar

Ellerini devamlı şekilde sallama veya çırpma, parmaklarını yüzey boyunca hareket ettirme, dokunma duygusu, elleri veya parmakları birbirine sürtme, ellerini yüzüne

sürtme, saçlarına dokunma duygusu, ellerini açma - kapatma, parmaklarıyla burnunu veya kulaklarını oynatma ve parmaklarını burnuna sokma bir diğer davranış biçimine örnektir.

1.3.5.5.4. Ağızın Yer Aldığı Davranışlar

Elini ağızına götürme, tekrarlı şekilde ağızını açma - kapama, dilini saklatma, tükürüğünü ağızında çevirme, dudaklarını yalama, dişlerinin arasından havayı çekme otistiklerde ağızın yer aldığı davranışlar kategorisine girmektedir.

1.3.5.5.5. İşitme ve Tat Alma Duyusu İle İlgili Stereotip Davranışlar

Duyu organlarını kullanarak meydana gelen davranışlarda ise zamansız koklama hissi, nesnelere ve insanları yalama, anlamsız ve zamansız sesler çıkarma, tekrarlanan haykırmalar, sözcükleri duyduğu gibi ve aynı şekilde tekrar etme (echolalia), mırıldanma, çınlayıcı ses çıkarma otistiklerin bir diğer davranış özelliğidir.

II. Seviyedeki stereotip davranışlar; aktif çevresel düzenlemenin sağladığı duyu ve algısal girdileri içerir.

1.3.5.5.6. Duyusal Uyarı Sağlamada Nesne Kullanımı veya İşlevsel Olmayan Manipülasyon

Nesneleri üst üste dizme veya döndürme, nesnelere yırtma (kâğıt, gazete, kitap sayfaları), nesnelere gözlerinin önünde çevirme, nesnelere ağızına götürme veya yutma, havuzun kenarına doğru su sıçratma, sigara tablasını dökme, havaya kâğıt parçalarını fırlatma ve düşüşleri seyretme, kendi vücuduna dokunma, nesnelere fırlatma ve nesnelere dokunma bunlara örnek verilebilir.

1.3.5.5.7. Duyusal Uyarı Sağlamada Görünüşte Uygun Nesne Manipülasyonu

Bu manipülasyona örnek olarak tekrarlı şekilde ışığı açma ve kapatma, kapıyı açma ve kapatma, televizyonu açma ve kapatma, çekmeceyi çekme ve itme, sabit nesneye bağlı hareketli bir cisim sallama, tekrarlı olarak basamağa çıkma ve inme, yine tekrarlı bir şekilde kalemle kâğıda noktalar koyma, nesnelere biriktirme veya toplama verilebilir.

1.3.5.5.8. Rutinlere Yönelik Israrcılık

Her yemekte aynı mutfak araçlarını kullanma, her gün aynı kıyafetleri giyinme, okula aynı güzergâhta gitme otistiklerin en sık davranışları arasında gelir.

Bununla birlikte rutin davranışlarını engelleyici hamleler onları aniden sinir krizine sokup saldırgan bir yapı içine sokmaya sebep olabilir.

III. Seviye; uygun olmayan amaçlar veya durumlarda oluşan davranışlar.

1.3.5.5.9. Amaca, Yere ve Duruma Uygun Nesnelere Aşırı Tekrarla Kullanma

Doğum günü veya telefon numarasını hatırlamada sembolik içeriklerin dışında işaret (kelime, harf, numara, deyim) kullanımında aşırılık, nesnelere dizme ve sayma, tekrarlı şarkı söyleme veya mırıldanma, uygun olmayan durumlarda uygun cümleler söyleme (gün boyu dışarıda yürüme ve “dışarıya kararlı mı?” şeklinde soru sorma).

1.3.5.5.10. Yaygın Kabul Edilebilir Sosyal Örneklere Göre Uygun Nesnelere Aşırı Tekrarla Kullanma

Uygun nesne kullanımı gerektiren tekrarlı oyunlar, örneğin; aşırı bisiklete binme, belirli bir alanda dairesel olarak devamlı oyuncak kamyonu döndürme, aşırı araba sürme taklidi yapma, aynı puzzle parçalarını defalarca birleştirme ve bozma.

IV. Seviye; işaret kullanımının anlamlı ve uygun olduğu durumlarda sergilenen aşırı davranışlar.

1.3.5.5.11. Mevcut Fonksiyonel Seviyesinden Tamamen Farklı Yüksek Zihinsel İşlevde Sergilenen Davranışlar

Film veya televizyon programlarını takiben yayınlanan uzun isim listesinin tümünü tekrarlayabilme becerisi, önceden işittiği piyano bestelerini doğru şekilde tekrar oluşturmak, gelecek veya geçmişte herhangi bir tarihin hangi güne denk geldiğini doğru söyleyebilmek.

1.3.5.5.12. Aktiviteye Uygun Nesnelere Aşırı Tekrarla Kullanma

Karşılaştığı her kişinin doğum günü hakkında soru sorma, günler ve tarihler hakkında aşırı konuşma, saat kadranını yapma, bina takıntısı; bulunduğu binanın katlarını sayma,

asansörlerin fotoğrafını çekme ve araştırma, hayvanlar hakkında konuşma ve fotoğraf çekme, zamanın büyük kısmını hoşlandığı hayvana ayırma (Yanardağ, 2007:17-19).

BÖLÜM 2: BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR

Beden eğitimi, tamamen bedensel aktiviteler eşliğinde eğitimin sağlanmasına yöneliktir. Rekor kırmak ya da şampiyon olma gibi hedefleri içermez (Harmandar, 2004:87).

İnsanları ruhen, bedene ve fikren olgunlaştıran, en az yorgunlukla en çok yarar sağlayan, jimnastik, spor ve oyunu içinde barındıran bir ilimdir. Beden eğitimi, vücudun yapı ve fonksiyonunun gelişmesini, eklem ve kasların kontrolünü, aynı zamanda dengeli bir biçimde gelişmesini sağlar (Açak, 2005:9).

Başka bir kaynak beden eğitimi ve sporu sağlıklı yaşantının, fiziksel zindeliğin ve moral gücünün üstün düzeyde tutulmasının önemli bir eğitim yaklaşımı ve uygulamasıdır şeklinde tanımlamıştır (Kale ve Erşen, 2003:8).

“Beden eğitimi; oyun, jimnastik ve spor gibi eğitici bütün etkinlikleri içeren genel bir kavram olup, bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığı ile eğitimin gerçekleştirilmesidir” (Harmandar, 2004:87).

Beden eğitimi, kişinin ruh ve beden sağlığını korumaya yönelik, ortamın şartlarına göre esneklik gösteren, çeşitli spor dallarına dönük alıştırma ve çalışmalarını kapsayan bir etkinliktir (İnal, 2003:6).

“Beden eğitimi; vücudu kuvvetlendirmek ve vücut sağlığını korumak amacıyla aletli ve aletsiz hareket yapmaktır” (Harmandar, 2004:88).

Beden eğitimi ve sporun amacı bireyin fiziksel ve motorsal gelişimine katkı sağlaması yanında, bireylere bedensel sağlıklarını koruma ve rekreasyon alışkanlığı kazandırmayı öngörmektir (Kale ve Erşen, 2003)

Spor sözlük anlamı olarak lâtince “Disportare” ve “Desport” biçiminde "dağıtmak, bir birinden ayırmak" anlamına gelen sözcüklerden 17 yüzyıldan sonra günümüze gelinceye kadar ilk hecesi aşınarak "SPORT" biçimine dönüştüğü araştırmacılar tarafından öne sürülmektedir (Melik, 2009). Ayrıca bu kelime İngilizler tarafından “Disport” ya da “Desport”, Fransızlar tarafından ise “se deporter” ya da “se desporter” olarak kullanıldıkları kaynaklarda yer almaktadır (İnal, 2003:7).

Keten (1993), sporu insanlığın tarihsel gelişiminde ölüm – kalım mücadelelerinin barışçı benzetimi olarak ortaya çıkan, önceleri savunma ve saldırı amaçlı, sonraları ise bireysel ve takım sporu olarak günümüze gelmiş bir etkinlik olarak tanımlamıştır (İnal, 2003:7).

“Spor, az veya çok dakik, incelik isteyen beden hareketlerinin doğrudan kendisinden zevk alınırken eğlendiren hatta dinlendiren ve genellikle bazı kurallara uyularak yapılan bir eylemdir (Harmandar, 2004:88).

Aristoteles sporu “hangi, hareketlerin vücuda yararlı olduğunu, doğanın insan vücuduna ölçülü olarak bağışladığı niteliklere göre bunların hangilerinin iyi ve uygun düşeceğini araştıran bir bilim” olarak tanımlamıştır (İnal, 2003:5).

Sokrates ise sporu şu şekilde tanımlamıştır; “vücuda güzellik ve güç kazandırmak üzere yerine getirilmesi gereken ahlaki bir ödev” (İnal, 2003:5).

Spor eylemleri bireyleri psikolojik ve sosyolojik olarak bağımlı kılan eylemlerdir. Bu açıklamanın ışığında sportif eylemler ile ahlaki eğitim, sevme duygusu, paylaşma duygusu kazandırmak için ortam ve yöntemler sağlanabilmekte ve uygulamalar yapılabilmektedir (İlhan, 2009:39).

Beden eğitimi ile sporu birbirinden ayıran bazı temel etkenler vardır. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz;

Beden eğitiminde şampiyon olma ya da rekor kırma söz konusu değildir, tam tersine eğitimin bir parçası olarak kişiliğin oluşumu ve düzenlenmesini sağlayan bir araç olarak yaşam içine alınmasıdır.

Beden eğitimi yarışmadan kaçınır, bu sebeple vücudu dinlendirirken spor ise hedefi itibarıyla bedeni zorlamaktan çekinmez.

Beden eğitiminin nerede bittiğini, sporun nerede başladığını kesin olarak kestirmek mümkün olmadığından bunu amacı ve uygulama şekli ile ayırmamız gerekmektedir.

2.1. Beden Eğitimi Ve Spor’da Beceri Kavramı

Kısa süre içinde, zor hareketleri öğrenebilme ve değişik durumlarda duruma en uygun ve çabuk şekilde tepki verebilme yeteneği beceri olarak tanımlanmaktadır. Başka bir

tanıma göre beceri; kişinin bedensel ya da dşünsel bir çaba ile bir işi kolaylıkla ve ustaca yapabilmesidir (Koç, 2005:12).

Beceri kazandırmada en sık kullanılan yöntem deneme – yanılma yöntemidir. Bir beceriyi kazanmak için teorik olarak çalışmak kesinlikle yeterli olamaz. Tanımlar ve açıklamalar, deneme – yanılma yöntemine sadece yardımcı olur ancak yerini tutamaz (Koç, 2005:14).

Beceri Öğretiminde İzlenecek Yollar

Becerinin öğretilmesi sırasında izlenmesi gereken adımları maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz:

- Becerinin analiz edilmesi, alt becerilerin belirlenmesi.
- Gerekli ön becerilerin belirlenmesi.
- Daha önce öğrenilmiş davranışlardan becerilerin öğrenilmesini güçleştirecek olanların ayıklanması.
- Öğrenci tarafından becerinin iyice anlaşılması.
- Öğrenciye model gösterilmesi.
- Örnek gösterilmesi.
- Beceri sırasının kavratılması.
- Aşamalı olarak örnek verip gerektiğinde yardım ederek doğru davranışları pekiştirerek, yanlışları açıklayıp düzelterek temel davranışların oluşturulması.
- Alt becerilerin birbiriyle ilişkili yaptırılması.
- Her öğretim aşamasından sonra tekrar için zaman verilmesi, tekrardan sonra gecikmeden dönüt verilmesi.
- Otomatik oluncaya kadar becerinin geliştirilmesi (Koç, 2005:14)

Beceri kavramını 3 ana başlık altında sıralayabiliriz. Bunlar temel beceriler, motor beceri ve spor becerileridir.

Beceriye Etkileyen Faktörler

Becerinin öğrenmesinde ve öğretilmesinde bazı faktörler becerinin kazandırılmasında olumlu ya da olumsuz rol oynar. Vücut ağırlığı, boy ve zaman ayarlamayı bu konu altında toplayabiliriz.

Vücut ağırlığı

Relatif kuvvet beceride oldukça önemli bir faktördür. Kaslara oranla ağırlık ne kadar fazla olursa beceri de o kadar sınırlı olacaktır (Koç, 2005:34).

Standartlardan fazla kiloya sahip bir bireyin, kilosunu standartlara yakın bir birey ile beceri öğrenmesi arasında özellikle hareket kabiliyeti açısından mutlaka farklılıklar olacaktır. Bu bakımdan vücut ağırlığı konusu beceride önemli bir yere sahiptir.

Boy

Değişik spor branşlarına göre kısa, orta ya da uzun boyun farklı avantajları vardır. Süratli yer ve pozisyon değiştirme, dönüş ve sıçrama hareketlerini içeren aletli jimnastikte destek temeline yakın ve kısa mesafelerde değişebilen ağırlık merkezinin avantajı çok büyüktür (Koç, 2005:34).

Çabukluk gerektiren hareketlerde uzun boy çoğu zaman dezavantaj sağlamaktadır. Elbette uzun boyun da avantaj sağladığı birçok spor branşı vardır.

Zaman ayarlama

Merkezi sinir sisteminin kapasitesi, kas kasılmasındaki zaman ayarlamasının derecesini sınırlayan faktördür. Merkezi sinir sistemi kapasitesi düşük olan bireyde kas sistemi gelişmiş olsa bile dakik sinir – kas uyumu isteyen herhangi bir harekette yüksek derecede beceri kazanamaz. Herhangi bir harekete katılan kas grupları uygun zamanda kasılıp gevşemelidir (Koç, 2005:34).

2.1.1. Temel Beceriler

2-7 yaşlarında ortaya çıkan, spor ve gelişmiş aktivitelerle temel oluşturan denge, koşma, atlama, zıplama, yakalama, fırlatma, sekme gibi hareketleri kapsayan beceri çeşididir (Koç, 2005:25). Bu beceriler çocuklarda ortak olduğu için ve yaşam boyu gerekli olduğu için temel beceriler olarak adlandırılmaktadır (Altınkök, 2006:49).

Çocuklar iki yaşına doğru yaklaşırken, çevreleri ile olan ilişkilerinde büyük değişiklikler gözlenebilmektedir. İkinci yaşın sonunda, bebeklik döneminin gelişen hareket yetenekleri, erken çocukluktaki temel hareket yeteneklerinin çocukluk ve gençlik dönemindeki sporla ilişkili hareket becerilerinin geliştirilmesine ve ince form düzeyine getirilmesinde bir temel oluşturabilmektedir (Altunkök, 2006:49).

Çocuklar artık hareket ettikçe, vücutlarının hareket potansiyellerini görebilmektedirler. Yer çekimine karşı mücadele etmek zorunda kalmadan, yer çekimine zıt bir şekilde kasların üzerindeki kontrollerinin de artmasıyla değişik hareket formlarını yapabilmektedirler.

Belli bir yaşa geldikten sonra bebekliğe özgü olan uzanma, kavrama bırakma gibi sade ve etkisiz hareketlerinden zevk almayıp bunun yerine çevrelerindeki nesnelere daha hassas ve kontrollü temas yapabilme yeteneklerini fazla geliştirmektedirler (Altunkök, 2006:49).

2.1.2. Motor Beceri

En kapsamlı beceri çeşididir. “Deneyim ve öğrenmenin etkisi ile doğru olarak yapılan bir ya da bir grup hareket” olarak tanımlanmaktadır. Gallahue’ye göre motor gelişim, “motor becerilerin kazanılması, dengelenmesi ve azalması sürecidir” (Koç, 2005:25).

Gelişim, dölleme ile başlar ve yaşam boyu devam eder. Bu süre içinde organizma sürekli değişim içindedir. Bu değişikliklerin en önemlileri büyüme, olgunlaşma, hazır oluş ve öğrenmedir (Koç, 2005:26).

Günümüzde motor gelişime verilen önem hızla artmakta ve bu alanda daha çok çalışma yapılmaktadır. Bir gerçek var ki motor yetenekler kendiliğinden gelişen bir olgu değildir (Koç, 2005:27).

Yapılan çalışmalar sonucunda engelli çocukların kendi başlarına bırakıldıklarında hareketle ve oyunla çevrelerini tanımakta zorluk çektiği görülmüştür. Bu sebeple çocuklara çeşitli hareket deneyimleri kazandırmak gerekmektedir (Fazlıoğlu-Özlu, 2004:18).

Çocukluk dönemindeki motor öğrenmeler yetersiz olursa, ileriki yıllarda daha karmaşık olan öğrenmeler engellenmiş olacaktır. Çocuğun motor aktiviteleri, sonraki dönemlerde

karmaşık aktiviteleri başarmasına katkıda bulunduğundan büyük önem taşımaktadır (Altınkök, 2006).

Temel hareket becerilerinin gelişimi çocuğun karmaşık davranışları öğrenmesi açısından da fayda sağlar. Bu becerilerin gelişmesi, diğer vücut hareketlerine de zemin sağlamış olur. Aynı zamanda kompleks hareketlerin de kazanılmasına yardımcı olur (Fazlıoğlu-Özlu, 2004:18).

Gelişim ile ilgili olarak tüm bireyleri kapsayan ortak bazı ilkeler vardır. Bunların motor gelişim ile ilgili olanları şu şekilde sıralayabiliriz;

- Motor gelişim, kalıtım ve çevre etkileşiminin bir ürünüdür.
- Gelişimi meydana getiren değişiklikler bazen hızlı bazen yavaş olarak yaşam boyu devam eder.
- Motor gelişim basit ve ilkelden başlayıp zor ve karmaşığa doğru kararlı ve sıralı bir yol izler.
- Zihinsel, duygusal ve motor gelişim arasında mutlak bir etkileşim vardır ve bu kavramlar birbirinden soyutlanamaz.
- Gelişim birikimli bir süreçtir.
- Motor gelişim bütünden özele doğru bir yol izler.

Fiziksel olarak normal bir görünüme sahip olan otizmli bireylerin yaşlılarına göre motor becerilerinin gelişiminde farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Fiziksel olarak bazı becerileri normal zamanda gerçekleştirecekmiş gibi görünmelerine rağmen genellikle bu becerileri geç gerçekleştirirler.

Otizmli çocuklardaki motor problemler, motor koordinasyon problemleri ile ilişkilidir. Bir hareketi gerçekleştirme adına motor hazır oluşları, diğer akranlarına göre daha kötüdür (Fazlıoğlu-Özlu, 2004:17).

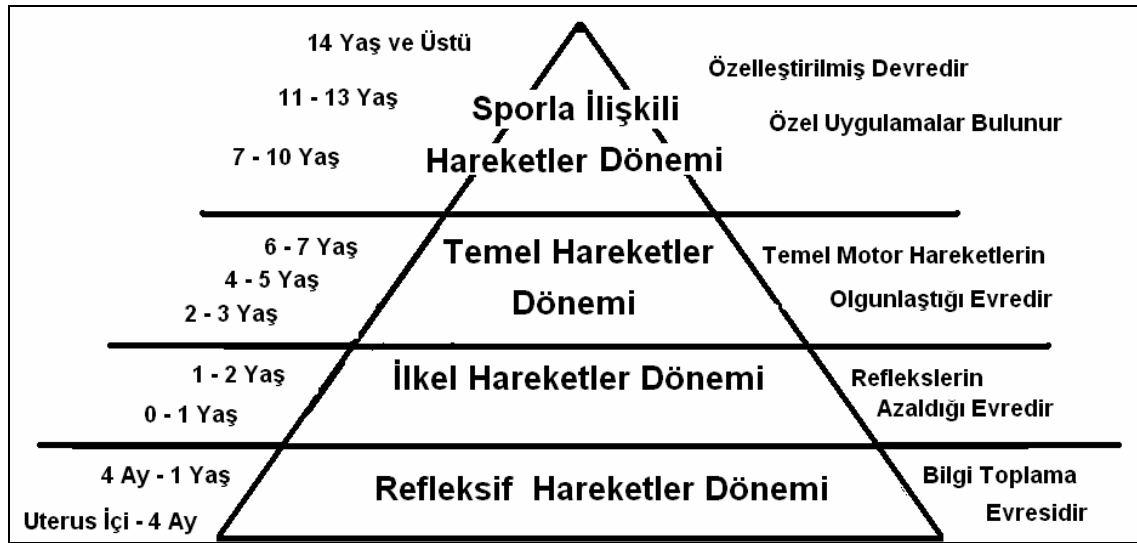
Eğitim alan otizmli bireylerin temel hareket becerilerini desteklemek amacıyla egzersiz çalışmalarına da yer vermek gerekmektedir. Otizmli bireylere hareket deneyimi

kazandırmak, onların kendi bedenlerini ve dış dünyayı tanımları açısından önemlidir (Fazlıoğlu-Özlu, 2004:18).

Gallahue (1995), motor gelişim için doğum öncesi dönemden itibaren ileri yaşları da kapsayan ve toplamda 4 dönemden oluşan bir model meydana getirmiştir. Bu gelişimsel modelin her bir dönemi kendi içinde çeşitli aşamalardan oluşmaktadır (Altınkök, 2006:47).

- Refleksif Hareketler Dönemi (Doğum öncesi ve bebeklik)
- İlkel Hareketler Dönemi (1 – 2 Yaş)
- Temel Hareketler Dönemi (2 – 7 Yaş)
- Sporla ilişkili Hareketler Dönemi (7 Yaş ve Sonrası) (Altınkök, 2006, Koç, 2005:28).

Şekil 1: Gallahue'ye göre Motor Gelişim Dönemleri (1982)

2.1.2.1. Refleks Hareketler Dönemi

Refleks hareketleri, yaşlarına ve nörolojik yapılarına göre değişik şekillerde tüm fetuslarda ve yeni doğmuş bebeklerde görebiliriz. Refleks hareketler, vücudun dışarıdan gelen anlık uyarılara vermiş olduğu istem dışı tepkilerdir (Koç, 2005:28).

Refleks hareketler, ilkel refleks hareketler ve duruşa ilişkin refleksler olarak iki başlık altında toplanabilir.

İlkel refleks hareketlerin iki işlevi vardır, bunlar beslenme ve korunmadır. Bunlar doğum öncesi dönemden 1 yaşına kadar gözlenebilir.

Duruşa ilişkin refleksler ise daha sonraki istemli davranışlara görünüş açısından benzemekle beraber tamamen istem dışı hareketlerdir. İlkel adım atma ve emekleme buna örnektir (Koç, 2005:28).

2.1.2.2. İlkel Hareketler Dönemi

0-2 yaşları arasında gözlenir ve istemli hareketlerin ilk biçimidir. Bebeğin oturması, emeklemesi ve ayakta durabilmesi, gelişimde olgunlaşmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu hareketler, yaşamın ilk iki yılında kemik – kas gelişimi ile sinir sistemindeki gelişimin yanı sıra bebeğe sağlanan alıştırma olanakları sonucunda ortaya çıkar.

Yaşam için gerekli olan istemli hareketlerin temelini oluşturan ilkel hareketler, baş, boyun ve gövde kaslarının kontrolü gibi dengeleme (stability) hareketleri; uzanma, yakalama ve bırakma gibi manipulatif görevleri; sürünme, emekleme ve yürüme gibi lokomotor hareketleri kapsar (Koç, 2005:29).

2.1.2.3. Temel Hareketler Dönemi

2-6 yaşlar arasında görülür ve ilk çocukluk dönemi olarak da adlandırılır. Motor gelişimin oldukça yoğun olduğu bir dönemdir. Gelişmesi ilerleyen çocuk, beden kısımlarını kullanarak ve aralarında koordinasyon sağlayarak yeni ve daha karmaşık yetenekler kazanır.

Koşma, sıçrama, tırmanma, fırlatma ve yakamla, tekme atma, vurma, çömelme, yuvarlanma, takla atma vb. bu dönemde gelişmesi gereken temel hareketlerdir. Bu yeteneklerin gelişimi motor gelişimin temelini oluşturur.

Temel hareketlerin gelişiminde olgunlaşmanın önemli olduğu kadar çevresel etkenler arasında yer alan olanaklar, motivasyon ve öğretim, bu hareketlerin hangi düzeyde gelişeceğini belirlediklerinden önemlidir (Koç, 2005:30).

2.1.2.4. Sporla İlişkili Hareketler Dönemi

Bu dönem, temel hareketler döneminin bir uzantısı niteliğindedir ve onun üzerinde gelişimini gösterir. Bu dönemde hareket, yalnızca hareket etmeyi öğrenmede amaç olmak yerine, çeşitli yarışma ve rekreatif etkinliklerde araç olarak kullanılır.

Bu dönemde becerilerin ne ölçüde gelişeceği çok çeşitli zihinsel, duygusal ve motor etmene bağlıdır. Tepki zamanı, hareket hızı, koordinasyon, vücut yapısı, boy, kilo, alışkanlıklar, arkadaş etkisi, duygusallıklar bunlardan bazılarıdır.

Çocuk, zihinsel ve duygusal olarak hazır olmakla beraber bu dönemdeki gelişme bir önceki başarılı gelişmeye bağlıdır. Ancak bunların olgunluk düzeyine getirilmemesi göreve özgü olarak yapılmalarını engelleyecektir.

Çocuk herhangi bir hareket kalıbında olgunluk düzeyine eriştikten sonra bu hareketin biçiminde, sporla ilişkili hareketler döneminde çok az değişiklik olur (Koç, 2005:31).

2.1.3. Spor Becerileri

Beceri kavramının en uç noktasıdır. Temel becerilerin gelişmesini ve özelleşmesini içerir. Bunu bir örnekle açıklayacak olursak, golf oynamak, özel bir spor becerisi geliştirir. Bu branşın çocukluk çağında kazanılan topa vurma becerisinin bir uzantısı olduğu kabul edilir (Koç, 2005:33).

Spor Becerileri öğrenmede ve kavramada 4 önemli yöntem göze batmaktadır.

2.1.3.1. Sportif Motor Beceriler İçin Kompleks Öğretim Yöntemi

Bu yöntemin amacı öğrencinin motorsal becerilerini en üst düzeye çıkarmak değil, tekniğin gerektirdiği becerinin kazandırılmasıdır.

Bu yöntemin içeriği, toplumsal ve çevresel koşulları, teknik yardım gibi pedagojik koşul ve olanakları en iyi şekilde göz önünde tutan ve düzenleyen öğretim işlemidir. Az önce de belirtildiği gibi bu yöntemde maksimum beceriye ulaşmak önemsizdir (Koç, 2005:33).

2.1.3.2. Sportif Motor Beceriler İçin Tüme Varım Yöntemi

Bu yöntem hareketi bizzat yapmaya dayalıdır. Alıştırılmalar ve becerilerin öğretimi ile hareket komutu başlar. Öğrencinin kendi beceri anlayışına ve buluşuna izin verilmez. Bu bakımdan beden eğitimi ve sporda yapılan toplu hareketlerin yapılmasında yardımcı olur.

Tüme varım yönteminde kolaydan zora, bilinmeyenden bilinene doğru gidilir. Bu yöntemde verilecek teknik, özelliğine göre bölümlere ayrılarak öğretilir. Sonuçta birleştirilerek hareketin tamamına ulaşılır (Koç, 2005:33).

Sportif motor beceriler için tüme varım yönteminde şu yollar izlenir:

1. Hareketin görevi basamaklama (bir hareketi biçimlendirmek için yapılan hareket şekilleridir)
2. Bireysel çözümlerin disipline edilmesi
3. Çözümlerin denenmesi
4. Çeşitli çözümlerin karşılaştırılması
5. En iyi çözümün seçilmesi
6. Kaba formun elde edilmesi
7. Hareketi düzeltme
8. Kişisel ince formun sağlanması
9. Uygulama ve pekiştirme (Koç, 2005:33).

2.1.3.3. Sportif Motor Beceriler İçin Tümden Gelim Yöntemi

Tümden gelim yönteminde hareketin tamamı gösterilerek yapılması istenir. Amaca bir an önce ulaşmak ve sonuca varmak, görsel veya işitsel olarak sonuç elde etmek ve bunların somut olarak düzenlenmesi demektir.

Bu yöntemde genelden özele doğru bir yol izlenir ve amaca en kısa yoldan ulaşmak esas amaçtır. Yine bu yöntemde de belir bir yol izlenmesi, sağlıklı sonuç için önemlidir. İzlenmesi gereken yolu şu şekilde maddeleyebiliriz:

1. Hareketlerin görsel olarak sunulması
2. Hareketlerin gidişini belirleyen işlemler (bölümlerin açıklanması)
3. Öğretim yardımları
4. Hareketin kaba biçimlerinin sağlanması
5. Hareketi düzeltme
6. Kişisel ince formun sağlanması
7. Uygulama ve pekiştirme (Koç, 2005:33,34).

2.1.3.4. Sportif Motor Beceriler İçin Karışık Yöntem

Bu yöntem, isminden de anlaşılacağı gibi tekniğin özelliğine ve zorluk seviyesine göre hem parçalı hem de global yöntemin yerine göre seçilerek uygulanması esasına dayanır (Koç, 2005:34).

Bu yöntemde belli bir yol izlenmez, karma bir eğitim yolu tercih edilir. Bunu tercih ederken de motor beceri kavramının sınırları dışına çıkılmaması gerekmektedir.

2.1.4. Motor Öğrenme

Öğrenme, pekiştirilmiş tekrarlanma neticesinde ortaya çıkan kalıcı davranış değişikliği olarak tanımlanabilir (Karlı ve diğ., 2002:3). Motorsal öğrenme ise deneyim ile bir hareketin öğrenilmesine bağlı olarak performansta meydana gelen ilerlemeyi ifade eder (Koç, 2005:34).

Motorsal öğrenme olmadan, öğrenmenin depolanması ve eylemin gereğince ölçülü olmasında motorsal etki yeteneği ve uyumu ve yer değiştirme yeteneğinin olması anlamsız kalır (Cocukspor, 2010).

2.2. Beden Eğitimi Ve Spor'un Faydaları

Beden eğitimi ve sporun birçok faydası vardır. Bu faydaları kabaca 4 ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar; fizyolojik ve biyolojik faydalar, sosyolojik faydalar, psikolojik faydalar ve ekonomik faydalardır.

2.2.1. Fizyolojik ve Biyolojik Faydaları

Bireylerin fiziksel gelişimlerine katkı sadece beden eğitiminin amacı içinde olabilir. Beden eğitimi hareketleri düzenli olarak yapıldığında organizmanın fiziksel uygunluğunu ve dayanıklılığını geliştirir (Smyo, 2010).

Beden eğitimi ve spor belki de en önemli etkisini insan üzerinde fiziksel ve biyolojik olarak göstermektedir. Bu etkileri maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz;

- Enerjik bir organizma sağlar.
- Bedensel ve zihinsel yorgunluklara karşı direnci artırır.
- Kilo almayı önler ve vücudun yağ oranını düşürür.
- Bedensel işlerde geç yorulmayı ve erken dinlenmeyi sağlar.
- İç salgı bezlerinin düzenli olarak çalışmasını sağlar.
- Vücutta kılcal damar sayısını artırır ve kalp üzerinde olumlu etkiler yapar (İnal, 2003:36).

Beden eğitimi, bireyin büyüme, gelişme ve davranışlarını sağlayan güçlü bir eğitim alanı olmakla birlikte bireyin beden ve ruh sağlığının gelişmesi için yapılan hareketlerin tamamını kapsar (Yamaner, 2001:6).

2.2.2. Sosyolojik Faydaları

Beden eğitimi ve spor insanın fiziksel ve biyolojik özelliklerini geliştirdiği gibi, sosyalleşme adına da önemli etkilere sahiptir.

Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde rol almasında büyük rol oynar (Yamaner, 2001:5).

İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlendirmek beden eğitimi ve sporun temel amaçları arasında yer aldığı gibi, bir o kadar da sosyal ve ekonomik kalkınmanın temel unsurları içinde yer alır (İnal, 2003:36).

İnsanın iradesini kuvvetlendiren beden eğitimi ve spor, aynı zamanda da insanın kendine güven duymasını ve kişiliğin ortaya çıkmasında büyük rol oynar. Bununla

birlikte insanların grup çalışmalarını kolaylaştırır ve karşılıklı güven ve dayanışmayı sağlar (İnal, 2003:37).

Sosyolojik faydaları maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz;

Farklı toplumlardan insanların kaynaşmasını sağlar.

Belli amaçlara ulaşmada eğitsel bir araç görevi görür.

Grup çalışmaları sayesinde bireyler arasında karşılıklı dayanışma ve işbirliğini geliştirir.

Fertlerin kurallara uymasını ve dürüst olma özelliğini geliştirir.

Fertler arasındaki sosyalleşme sürecini arttırır.

İnsanların boş zamanlarını değerlendirmesini sağlar.

Kötü alışkanlıklardan uzak tutar, toplumdaki uzaklaşmış kişileri topluma kazandırır.

İnsanların yaşadıkları stresi üzerlerinden atmasına yardımcı olur.

İnsanlara toplum içinde statü kazandırır.

Engellileri topluma kazandırır, ülke insanının milli duygularının kabarmasına vesile olur (İnal, 2003:37).

Başka bir kaynak beden eğitiminin sosyal açıdan faydasını, bireyin beden ve ruh sağlığını, bedensel becerilerini gerektiğinde esnek şekilde geliştirmeye yönelik çeşitli spor aktivitelerini kapsayan bir etkinlik olarak belirtmiştir (Smyo, 2010).

2.2.3. Psikolojik Faydaları

Beden eğitimi ve spor psikolojik olarak iradeyi kuvvetlendirir ve zekâyı geliştirir. Sporun içinde yer alan telafi mekanizması sayesinde kompleksli insanların tedavisine katkı sağlamış olur. İnsanların içindeki seksüel dürtüleri fiziki harcamalara çevirir. Kişiliği olumlu yönde geliştirerek mücadele ve dayanma gücünü arttırır.

Bunların yanı sıra pozisyonlara ve sürpriz gelişen durumlara uyum sağlayabilme ve anlık karar verebilme özelliklerini geliştirir. Bir yandan da sorumluluk duygusunun gelişmesini sağlar.

İnsanın kendini yenilemesine yol açar ve hoşgörü duygularının gelişmesinde etkisi olur (İnal, 2003:36,37).

Bir çok kaynak sporu ele alırken daha çok biyolojik kavramları ele alır ancak sporun içinde psikolojik etkenler de yer alır. Bu sebeple spor kavramının, beden ve ruh birliği içinde ele alınması gerekir (Yamaner, 2001:36).

BÖLÜM 3: MATERYAL VE METOTLAR

Araştırma Grubu

Bu çalışmadaki araştırma grubu, Kocaeli ili sınırları içinde FTR merkezlerinde spor yapmayan 16 otistik bireyin ve Sakarya ili sınırları içinde bulunan bir spor kulübünde düzenli olarak spor yapan 20 otistik bireyin ailelerinden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Spor yapan otistikler için Sapanca'da bulunan 20 sporcuya, spor yapmayan otistikler içinse Kocaeli'de iki farklı tedavi merkezinde bulunan toplam 16 otistik bireyin ailesine "Sosyal Becerileri Değerlendirme Anketi" uygulanmıştır. Bu anketin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Yrd. Doç. Dr. Hasan Avcıoğlu tarafından "Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması (4-6 yaş)" adı altında (Avcıoğlu, 2007:87) yapılmış ve yayınlanmıştır. Cronbach alpha güvenirlik katsayısı 0,98, iki yarım güvenirlik katsayısı 0,89 ve test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise 0,83 olarak bulunmuştur.

Anketler, otistik bireylerin ailelerine çalışmanın amacı anlatılarak ve gerekli açıklamalar yapılarak dağıtılmış ve bu şekilde anketlerin doldurması sağlanmıştır.

İstatistik Analizler

Elde edilen veriler SPSS 13.0 Paket Programı kullanılarak frequency yöntemiyle analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu araştırmada elde edilen bulgular, tablolar ve açıklamalar şeklinde aşağıda sunulmuştur.

Temel Sosyal Beceriler

Tablo 1. Araştırma grubunun “evresinde gelişen olayları gözlemler (evresinde yer alan canlı – cansız varlıklar ve bunların özellikleri hakkında veri toplayarak bilgi edinir)” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	8	50,0	3	15,0
Çok Az Yapar	7	43,8	10	50,0
Genellikle Yapar	1	6,3	3	15,0
Çok Sık Yapar			4	20,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi “evresinde gelişen olayları gözlemler (evresinde yer alan canlı – cansız varlıklar ve bunların özellikleri hakkında veri toplayarak bilgi edinir)” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50. Çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %15, çok az yapar %50, genellikle yapar %15 ve çok sık yapar %20 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Araştırma gurubunun “Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için mimikler kullanır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	5	31,3	6	30,0
Çok Az Yapar	8	50,0	8	40,0
Genellikle Yapar	2	12,5	5	25,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar	1	6,3	1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi “Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için mimikler kullanır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor

yapmayan grupta çok az yapar %50, hiçbir zaman yapmaz %31,3 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %40 ve genellikle yapar %25 olarak bulunmuştur.

Tablo 3. Araştırma gurubunun “Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için jestler kullanır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	3	18,8	10	50,0
Çok Az Yapar	9	56,3	5	25,0
Genellikle Yapar	3	18,8	4	20,0
Çok Sık Yapar	1	6,3		
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 3’de görüldüğü gibi “Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için jestler kullanır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta çok az yapar %56,3, hiçbir zaman yapmaz %18,8 ve genellikle yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %25 ve genellikle yapar %20 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. Araştırma gurubunun “Birlikte olduğu insanlara karşı hissettiği duygulara göre arasındaki mesafeyi ayarlar (Uzak ya da yakın durur)” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz			1	5,0
Çok Az Yapar	11	68,8	7	35,0
Genellikle Yapar	4	25,0	1	5,0
Çok Sık Yapar	1	6,3	5	25,0
Her Zaman Yapar			6	30,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 4’de görüldüğü gibi “Birlikte olduğu insanlara karşı hissettiği duygulara göre arasındaki mesafeyi ayarlar (Uzak ya da yakın durur)” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta çok az yapar %68,8, genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %5, çok az yapar %35, çok sık yapar %25 ve her zaman yapar %30 olarak bulunmuştur.

Tablo 5. Araştırma gurubunun “Başkalarıyla ilişkilerinde, karşısındakine duygularını aktarmak için bedensel teması kullanır (Sarılma, öpme, kucaklama, kolları tutma, sırtı tutma vb...)” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	1	6,3	2	10,0
Çok Az Yapar	8	50,0	2	10,0
Genellikle Yapar	6	37,5	3	15,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar	1	6,3	11	55,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 5’de görüldüğü gibi “Başkalarıyla ilişkilerinde, karşısındakine duygularını aktarmak için bedensel teması kullanır (Sarılma, öpme, kucaklama, kolları tutma, sırtı tutma vb...)” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta çok az yapar %50,0, genellikle yapar %37,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %10, çok az yapar %10, genellikle yapar %15, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %55 olarak bulunmuştur.

Tablo 6. Araştırma gurubunun “İçinde bulunduğu ortama göre (başkalarıyla konuşurken – dinlerken) beden duruşunu sergiler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	3	18,8	6	30,0
Çok Az Yapar	9	56,3	4	20,0
Genellikle Yapar	4	25,0	5	25,0
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar			4	20,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 6’de görüldüğü gibi “İçinde bulunduğu ortama göre (başkalarıyla konuşurken – dinlerken) beden duruşunu sergiler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %18,8, çok az yapar %56,3 ve genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %20, genellikle yapar %25 ve her zaman yapar %20 olarak bulunmuştur.

Tablo 7. Araştırma gurubunun “Başkalarıyla etkileşim halindeyken (başkalarıyla konuşurken – dinlerken) göz kontağı kurar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	2	12,5		
Çok Az Yapar	10	62,5	2	10,0
Genellikle Yapar	4	25,0	10	50,0
Çok Sık Yapar			5	25,0
Her Zaman Yapar			3	15,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi “Başkalarıyla etkileşim halindeyken (başkalarıyla konuşurken – dinlerken) göz kontağı kurar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %12,5, çok az yapar %62,5, genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler çok az yapar %10, genellikle yapar %50, çok sık yapar %25 ve her zaman yapar %15 olarak bulunmuştur.

Tablo 8. Araştırma gurubunun “Daha önce neler söylediği sorulduğunda tekrar söyler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	5	31,3	10	50,0
Çok Az Yapar	7	43,8	3	15,0
Genellikle Yapar	4	25,0	4	20,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi “Daha önce neler söylediği sorulduğunda tekrar söyler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %31,3, çok az yapar %43,8, genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %15, genellikle yapar %20, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 9. Araştırma gurubunun “Kıyafet temizliğine dikkat eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	6	37,5	8	40,0
Çok Az Yapar	7	43,8	5	25,0
Genellikle Yapar	3	18,8	3	15,0
Çok Sık Yapar			3	15,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi “**Kıyafet temizliğine dikkat eder**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %37,5, çok az yapar %43,8, genellikle yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %40, çok az yapar %25, genellikle yapar %15, çok sık yapar %15 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 10. Araştırma gurubunun “Başkaları konuşurken konuşmanın içeriğine uygun geri bildirimde bulunur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	10	62,5	9	45,0
Çok Az Yapar	6	37,5	6	30,0
Genellikle Yapar			4	20,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 10’da görüldüğü gibi “**Başkaları konuşurken konuşmanın içeriğine uygun geri bildirimde bulunur**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %62,5 ve çok az yapar %37,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %30, genellikle yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 11. Araştırma gurubunun “Eşyalarını (kalem, silgi, oyuncak vb) başkalarıyla paylaşır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	2	12,5	9	45,0
Çok Az Yapar	11	68,8	3	15,0
Genellikle Yapar	2	12,5	2	10,0
Çok Sık Yapar	1	6,3	2	10,0
Her Zaman Yapar			4	20,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 11’de görüldüğü gibi “Eşyalarını (kalem, silgi, oyuncak vb) başkalarıyla paylaşır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %12,5, çok az yapar %68,8, genellikle yapar %12,5 ve çok sık yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %15, genellikle yapar %10, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %20 olarak bulunmuştur.

Tablo 12. Araştırma gurubunun “Başkalarıyla gerektiğinde işbirliği yapar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	7	43,8	7	35,0
Çok Az Yapar	8	50,0	6	30,0
Genellikle Yapar	1	6,3	2	10,0
Çok Sık Yapar			3	15,0
Her Zaman Yapar			2	10,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 12’de görüldüğü gibi “Başkalarıyla gerektiğinde işbirliği yapar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapamaz %43,8, çok az yapar %50 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %35, çok az yapar %30, genellikle yapar %10, çok sık yapar %15 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 13. Araştırma gurubunun “Başkaları konuşurken dinler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	3	18,8	6	30,0
Çok Az Yapar	9	56,3	5	25,0
Genellikle Yapar	4	25,0	4	20,0
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar			4	20,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 13’de görüldüğü gibi “**Başkaları konuşurken dinler**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %18,8, çok az yapar %56,3, genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %25, genellikle yapar %20, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %20 olarak bulunmuştur.

Temel Konuşma Becerileri

Tablo 14. Araştırma gurubunun “Konuşmayı başlatır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	10	62,5	15	75,0
Çok Az Yapar	6	37,5	1	5,0
Genellikle Yapar			3	15,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 14’de görüldüğü gibi “**Konuşmayı başlatır**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %62,5 ve çok az yapar %37,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %5, genellikle yapar %15 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 15. Araştırma gurubunun “Konuşmayı sürdürür” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	13	65,0
Çok Az Yapar	2	12,5	5	25,0
Genellikle Yapar			1	5,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 15’de görüldüğü gibi “Konuşmayı sürdürür” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %65, çok az yapar %25, genellikle yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 16. Araştırma gurubunun “Konuşmayı bitirir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	13	65,0
Çok Az Yapar	2	12,5	3	15,0
Genellikle Yapar			2	10,0
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 16’da görüldüğü gibi “Konuşmayı bitirir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %65, çok az yapar %15, genellikle yapar %10, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 17. Araştırma gurubunun “Konuşmayı bitirdikten sonra yeniden başlatır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	15	75,0
Çok Az Yapar	2	12,5	3	15,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 17’de görüldüğü gibi **“Konuşmayı bitirdikten sonra yeniden başlatır”** sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %15, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

İleri Konuşma Becerileri

Tablo 18. Araştırma gurubunun “Konuşmak için başkalarının konuşmasını tamamlamasını bekler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	8	50,0	16	80,0
Çok Az Yapar	7	43,8	1	5,0
Genellikle Yapar	1	6,3	2	10,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 18’de görüldüğü gibi **“Konuşmak için başkalarının konuşmasını tamamlamasını bekler”** sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80, çok az yapar %5, genellikle yapar %10 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 19. Araştırma gurubunun “Konuşmasını, konuşmanın içeriğine uygun olmayan duraklamalar yapmadan sürdürür” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	12	75,0	18	90,0
Çok Az Yapar	4	25,0		
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 19’da görüldüğü gibi **“Konuşmasını, konuşmanın içeriğine uygun olmayan duraklamalar yapmadan sürdürür”** sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %75 ve çok az yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 20. Araştırma gurubunun “Konuşurken başkaları tarafından anlaşılabilmek için konuşma hızını ayarlar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	12	75,0	16	80,0
Çok Az Yapar	4	25,0	2	10,0
Genellikle Yapar			1	5,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 20’de görüldüğü gibi **“Konuşurken başkaları tarafından anlaşılabilmek için konuşma hızını ayarlar”** sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %75 ve çok az yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80, çok az yapar %10, genellikle yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 21. Araştırma gurubunun “Konuşurken, konuşmada yer alan duygu ve düşüncelerin anlamına ışık tutan vurgulamalarda bulunur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	15	75,0
Çok Az Yapar	1	6,3	4	20,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 21’de görüldüğü gibi “Konuşurken, konuşmada yer alan duygu ve düşüncelerin anlamına ışık tutan vurgulamalarda bulunur” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 22. Araştırma gurubunun “Konuşurken içinde bulunduğu ortama göre ses tonunu ayarlar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	17	85,0
Çok Az Yapar	1	6,3	1	5,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 22’de görüldüğü gibi “Konuşurken içinde bulunduğu ortama göre ses tonunu ayarlar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85, çok az yapar %5 ve çok sık yapar %10 olarak bulunmuştur.

İlişkiyi Başlatabilme Becerileri

Tablo 23. Araştırma gurubunun “İlk tanıştığı kişilere kendisini tanıtır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	11	68,8	15	75,0
Çok Az Yapar	4	25,0	2	10,0
Genellikle Yapar	1	6,3	3	15,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 23’de görüldüğü gibi “İlk tanıştığı kişilere kendisini tanıtır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %68,8, çok az yapar %25 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %10 ve genellikle yapar %15 olarak bulunmuştur.

Tablo 24. Araştırma gurubunun “Tanıdığı kişileri başkalarına tanıştırır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	18	90,0
Çok Az Yapar	2	12,5	2	10,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 24’de görüldüğü gibi “Tanıdığı kişileri başkalarına tanıştırır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90 ve çok az yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 25. Araştırma gurubunun “Tanıdığı kişilerle karşılaşınca gülümser” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	7	43,8	6	30,0
Çok Az Yapar	2	12,5	4	20,0
Genellikle Yapar	6	37,5	4	20,0
Çok Sık Yapar	1	6,3	4	20,0
Her Zaman Yapar			2	10,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 25’de görüldüğü gibi “**Tanıdığı kişilerle karşılaşınca gülümser**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %43,8, çok az yapar %12,5, genellikle yapar %37,5 ve çok sık yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %20, genellikle yapar %20, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 26. Araştırma gurubunun “Tanıdığı kişilerle karşılaşınca selam verir. (sözlü ya da başıyla)” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	11	68,8	11	55,0
Çok Az Yapar	3	18,8	3	15,0
Genellikle Yapar	2	12,5	3	15,0
Çok Sık Yapar			3	15,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 26’da görüldüğü gibi “**Tanıdığı kişilerle karşılaşınca selam verir. (sözlü ya da başıyla)**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %68,8, çok az yapar %18,8 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %55, çok az yapar %15, genellikle yapar %15 ve çok sık yapar %15 olarak bulunmuştur.

Tablo 27. Araştırma gurubunun “Kendisinden farklı olan arkadaşlarıyla birlikte olur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	7	43,8	12	60,0
Çok Az Yapar	5	31,3	3	15,0
Genellikle Yapar	4	25,0	4	20,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 27’de görüldüğü gibi “**Kendisinden farklı olan arkadaşlarıyla birlikte olur**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %43,8, çok az yapar %31,3 ve genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %60, çok az yapar %15, genellikle yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

İlişkiyi Sürdürme Becerileri

Tablo 28. Araştırma gurubunun “Gereksinim duyduğunda başkalarından yardım ister” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	3	18,8	1	5,0
Çok Az Yapar	6	37,5	6	30,0
Genellikle Yapar	7	43,8	4	20,0
Çok Sık Yapar			3	15,0
Her Zaman Yapar			6	30,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 28’de görüldüğü gibi “**Gereksinim duyduğunda başkalarından yardım ister**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %18,8, çok az yapar %37,5 ve genellikle yapar %43,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %5, çok az yapar %30, genellikle yapar %20, çok sık yapar %15 ve her zaman yapar %30 olarak bulunmuştur.

Tablo 29. Araştırma gurubunun “Yardıma gereksinimi olan kişiler yardım istemeden onlara yardım etmeyi teklif eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	18	90,0
Çok Az Yapar	1	6,3	1	5,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 29’da görüldüğü gibi “Yardıma gereksinimi olan kişiler yardım istemeden onlara yardım etmeyi teklif eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3, olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90, çok az yapar %5 ve çok sık yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 30. Araştırma gurubunun “Gereksinim duyduğunda izin ister” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	8	40,0
Çok Az Yapar	2	12,5	6	30,0
Genellikle Yapar			3	15,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 30’da görüldüğü gibi “Gereksinim duyduğunda izin ister” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %40, çok az yapar %30, genellikle yapar %15, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 31. Araştırma gurubunun “Kendisine yardım edildiğinde teşekkür eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	13	65,0
Çok Az Yapar	1	6,3	2	10,0
Genellikle Yapar	1	6,3	3	15,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 31’de görüldüğü gibi “**Kendisine yardım edildiğinde teşekkür eder**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5, çok az yapar %6,3, genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %65, çok az yapar %10, genellikle yapar %10 ve çok sık yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 32. Araştırma gurubunun “Birisine zarar verince özür diler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	14	70,0
Çok Az Yapar	1	6,3	2	10,0
Genellikle Yapar	1	6,3	3	15,0
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 32’de görüldüğü gibi “**Birisine zarar verince özür diler**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz 87,7, çok az yapar %6,3, genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %70, çok az yapar %10, genellikle yapar %15, çok sık yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 33. Araştırma gurubunun “Bir şey istediğinde lütfen sözcüğünü kullanır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	17	85,0
Çok Az Yapar	1	6,3	3	15,0
Genellikle Yapar	1	6,3		
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 33’de görüldüğü gibi “Bir şey istediğinde lütfen sözcüğünü kullanır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5, çok az yapar %6,3 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85 ve çok az yapar %15 olarak bulunmuştur.

Gurupla İş Yapma Becerileri

Tablo 34. Araştırma gurubunun “Bir gruba katılmak için grup üyelerinden izin alır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	19	95,0
Çok Az Yapar	2	12,5	1	5,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 34’de görüldüğü gibi “Bir gruba katılmak için grup üyelerinden izin alır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %95 ve çok az yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 35. Araştırma gurubunun “Grup faaliyetlerine katılır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	7	43,8	9	45,0
Çok Az Yapar	7	43,8	4	20,0
Genellikle Yapar	2	12,5	4	20,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 35’de görüldüğü gibi “**Grup faaliyetlerine katılır**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %43,8, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %20, genellikle yapar %20, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 36. Araştırma gurubunun “Grupta iş bölümüne uyar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	10	62,5	12	60,0
Çok Az Yapar	5	31,3	4	20,0
Genellikle Yapar	1	6,3	4	20,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 36’da görüldüğü gibi “**Grupta iş bölümüne uyar**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %62,5, çok az yapar %31,3 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %60, çok az yapar %20 ve genellikle yapar %20 olarak bulunmuştur.

Tablo 37. Araştırma gurubunun “Grupta sorumluluğunu yerine getirir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	12	75,0	11	55,0
Çok Az Yapar	3	18,8	4	20,0
Genellikle Yapar	1	6,3	4	20,0
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 37’de görüldüğü gibi “**Grupta sorumluluğunu yerine getirir**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan gurupta hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %18,8, genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan gurupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %55, çok az yapar %20, genellikle yapar %20 ve çok sık yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 38. Araştırma gurubunun “Sınıf arkadaşlarına oyun oynamayı teklif eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	13	81,3	20	100,0
Çok Az Yapar	3	18,8		
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 38’de görüldüğü gibi “**Sınıf arkadaşlarına oyun oynamayı teklif eder**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan gurupta hiçbir zaman yapmaz %81,3 ve çok az yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan gurupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunmuştur.

Tablo 39. Araştırma gurubunun “Oynanmakta olan oyuna katılmayı teklif eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	13	81,3	16	80,0
Çok Az Yapar	3	18,8	4	20,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 39’da görüldüğü gibi “Oynanmakta olan oyuna katılmayı teklif eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %81,3 ve çok az yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80 ve çok az yapar %20 olarak bulunmuştur.

Tablo 40. Araştırma gurubunun “Arkadaşlarına yeni oyunlar oynamayı teklif eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	18	90,0
Çok Az Yapar	2	12,5	1	5,0
Genellikle Yapar			1	5,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 40’da görüldüğü gibi “Arkadaşlarına yeni oyunlar oynamayı teklif eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90, çok az yapar %5 ve genellikle yapar %5 olarak bulunmuştur.

Duygusal Beceriler

Tablo 41. Araştırma gurubunun “Başkalarıyla ilgili olumsuz duygularını ifade eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	8	50,0	10	50,0
Çok Az Yapar	6	37,5	6	30,0
Genellikle Yapar	2	12,5		
Çok Sık Yapar			4	20,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 41’de görüldüğü gibi “**Başkalarıyla ilgili olumsuz duygularını ifade eder**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %37,5 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %30 ve çok sık yapar %20 olarak bulunmuştur.

Tablo 42. Araştırma gurubunun “Başkalarıyla ilgili olumlu duygularını ifade eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	7	43,8	10	50,0
Çok Az Yapar	7	43,8	3	15,0
Genellikle Yapar	2	12,5	3	15,0
Çok Sık Yapar			4	20,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 42’de görüldüğü gibi “**Başkalarıyla ilgili olumlu duygularını ifade eder**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %43,8, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %15, genellikle yapar %15 ve çok sık yapar %20 olarak bulunmuştur.

Tablo 43. Araştırma gurubunun “Başkalarının kendisine karşı neler hissettiğini ifade eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	12	75,0	12	60,0
Çok Az Yapar	2	12,5	3	15,0
Genellikle Yapar	2	12,5	3	15,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 43’de görüldüğü gibi “**Başkalarının kendisine karşı neler hissettiğini ifade eder**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %12,5 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %60, çok az yapar %15, genellikle yapar %15 ve çok sık yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 44. Araştırma gurubunun “Gerektiğinde kendisi ile ilgili olumlu ifadeler kullanır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	14	87,5	12	60,0
Çok Az Yapar	2	12,5	4	20,0
Genellikle Yapar			1	5,0
Çok Sık Yapar			3	15,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 44’de görüldüğü gibi “**Gerektiğinde kendisi ile ilgili olumlu ifadeler kullanır**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %60, çok az yapar %20, genellikle yapar %5 ve çok sık yapar %15 olarak bulunmuştur.

Tablo 45. Araştırma gurubunun “Arkadaşları bir iş başardığında onlara övücü sözler söyler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	17	85,0
Çok Az Yapar	1	6,3		
Genellikle Yapar			3	15,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 45’de görüldüğü gibi “Arkadaşları bir iş başardığında onlara övücü sözler söyler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85 ve genellikle yapar %15 olarak bulunmuştur.

Tablo 46. Araştırma gurubunun “Başkalarından farklı olan düşüncelerini söyler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	18	90,0
Çok Az Yapar	1	6,3		
Genellikle Yapar			2	10,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 46’da görüldüğü gibi “Başkalarından farklı olan düşüncelerini söyler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90 ve genellikle yapar %10 olarak bulunmuştur.

Kendini Kontrol Etme Becerileri

Tablo 47. Araştırma gurubunun “Karşısındakinin durumuna uygun tepki verir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	5	31,3	5	25,0
Çok Az Yapar	8	50,0	4	20,0
Genellikle Yapar	3	18,8	6	30,0
Çok Sık Yapar			4	20,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 47’de görüldüğü gibi “**Karşısındakinin durumuna uygun tepki verir**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %31,3, çok az yapar %50 ve genellikle yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %25, çok az yapar %20, genellikle yapar %30, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 48. Araştırma gurubunun “Aşırı sevinç, üzüntü, öfke, korku gibi duygularını uygun şekilde ifade eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	2	12,5	2	10,0
Çok Az Yapar	7	43,8	8	40,0
Genellikle Yapar	7	43,8	4	20,0
Çok Sık Yapar			4	20,0
Her Zaman Yapar			2	10,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 48’de görüldüğü gibi “**Aşırı sevinç, üzüntü, öfke, korku gibi duygularını uygun şekilde ifade eder**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %12,5, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %43,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %10, çok az yapar %40, genellikle yapar %20, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 49. Araştırma gurubunun “Öfkesini başkalarına zarar vermeden ortaya koyar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	8	50,0	9	45,0
Çok Az Yapar	6	37,5	7	35,0
Genellikle Yapar	2	12,5		
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar			2	10,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 49’da görüldüğü gibi “Öfkesini başkalarına zarar vermeden ortaya koyar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %37,5 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %35, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 50. Araştırma gurubunun “Baskalarını rahatsız etmekten kaçınır” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	12	75,0	11	55,0
Çok Az Yapar	3	18,8	2	10,0
Genellikle Yapar	1	6,3	2	10,0
Çok Sık Yapar			4	20,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 50’de görüldüğü gibi “Baskalarını rahatsız etmekten kaçınır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %18,8 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %55, çok az yapar %10, genellikle yapar %10, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 51. Araştırma gurubunun “Başkalarıyla arasında olan farklılıkları konuşarak çözer” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	18	90,0
Çok Az Yapar	1	6,3	2	10,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 51’de görüldüğü gibi “**Başkalarıyla arasında olan farklılıkları konuşarak çözer**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90 ve çok az yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 52. Araştırma gurubunun “Başkalarıyla olan problemlerini kavga etmeden çözer” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	15	75,0
Çok Az Yapar	1	6,3	3	15,0
Genellikle Yapar			2	10,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 52’de görüldüğü gibi “**Başkalarıyla olan problemlerini kavga etmeden çözer**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %15 ve genellikle yapar %10 olarak bulunmuştur.

Saldırgan Davranışlarla Başa Çıkma Becerileri

Tablo 53. Araştırma gurubunun “Kendisinden istemediği bir şeyi yapması istendiğinde “hayır” der” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	4	25,0	10	50,0
Çok Az Yapar	8	50,0	3	15,0
Genellikle Yapar	4	25,0	2	10,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar			3	15,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 53’de görüldüğü gibi “Kendisinden istemediği bir şeyi yapması istendiğinde “hayır” der” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %25, çok az yapar %50 ve genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %15, genellikle yapar %10, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %15 olarak bulunmuştur.

Tablo 54. Araştırma gurubunun “Kendisine yapılmasını istemediği bir davranış olduğunda karşısındakine söyler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	13	81,3	11	55,0
Çok Az Yapar	2	12,5	4	20,0
Genellikle Yapar	1	6,3	1	5,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar			2	10,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 54’de görüldüğü gibi “Kendisine yapılmasını istemediği bir davranış olduğunda karşısındakine söyler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %81,3, çok az yapar %12,5 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %55, çok az yapar %20, genellikle yapar %5, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 55. Araştırma gurubunun “Suçlamalar karşısında kendini savunur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	17	85,0
Çok Az Yapar	1	6,3	1	5,0
Genellikle Yapar			2	10,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 55’de görüldüğü gibi “Suçlamalar karşısında kendini savunur” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85, çok az yapar %5 ve genellikle yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 56. Araştırma gurubunun “Kendisiyle alay edildiğinde duymazlıktan gelir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	16	80,0
Çok Az Yapar	1	6,3	1	5,0
Genellikle Yapar			3	15,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 56’da görüldüğü gibi “Kendisiyle alay edildiğinde duymazlıktan gelir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80, çok az yapar %5 ve genellikle yapar %15 olarak bulunmuştur.

Sonuçları Kabul Etme Becerileri

Tablo 57. Araştırma gurubunun “Kurallara uymadığında ortaya çıkan sonuçları kabul eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	16	100,0	9	45,0
Çok Az Yapar			4	20,0
Genellikle Yapar			2	10,0
Çok Sık Yapar			4	20,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 57’de görüldüğü gibi “**Kurallara uymadığında ortaya çıkan sonuçları kabul eder**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %20, genellikle yapar %10, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 58. Araştırma gurubunun “Başarısız olduğunda bu durumu sakince karşılar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	15	93,8	8	40,0
Çok Az Yapar	1	6,3	6	30,0
Genellikle Yapar			2	10,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar			2	10,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 58’de görüldüğü gibi “**Başarısız olduğunda bu durumu sakince karşılar**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %40, çok az yapar %30, genellikle yapar %10, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 59. Araştırma gurubunun “Uygun olmayan davranışlar sergilediğinde ortaya çıkan sonuçları kabul eder” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	16	100,0	8	40,0
Çok Az Yapar			3	15,0
Genellikle Yapar			7	35,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 59’da görüldüğü gibi “Uygun olmayan davranışlar sergilediğinde ortaya çıkan sonuçları kabul eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %40, çok az yapar %15, genellikle yapar %35 ve çok sık yapar %10 olarak bulunmuştur.

Yönerge Verme Becerileri

Tablo 60. Araştırma gurubunun “Gerektiğinde soru sorar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	13	81,3	15	75,0
Çok Az Yapar	3	18,8	1	5,0
Genellikle Yapar			2	10,0
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 60’da görüldüğü gibi “Gerektiğinde soru sorar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %81,3 ve çok az yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %5, genellikle yapar %10, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 61. Araştırma gurubunun “Kendisine soru sorulduğunda cevap verir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	8	50,0	9	45,0
Çok Az Yapar	7	43,8	3	15,0
Genellikle Yapar	1	6,3	4	20,0
Çok Sık Yapar			2	10,0
Her Zaman Yapar			2	10,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 61’de görüldüğü gibi “**Kendisine soru sorulduğunda cevap verir**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %15, genellikle yapar %20, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 62. Araştırma gurubunun “Gerektiğinde başkalarına söze yönerge verir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	11	68,8	15	75,0
Çok Az Yapar	5	31,3	3	15,0
Genellikle Yapar			1	5,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 62’de görüldüğü gibi “**Gerektiğinde başkalarına söze yönerge verir**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %68,8 ve çok az yapar %31,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %15, genellikle yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 63. Araştırma gurubunun “Gerektiğinde başkalarınca verilen sözel yönergelere uyar” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	4	25,0	6	30,0
Çok Az Yapar	8	50,0	2	10,0
Genellikle Yapar	4	25,0	5	25,0
Çok Sık Yapar			3	15,0
Her Zaman Yapar			4	20,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 63’de görüldüğü gibi “**Gerektiğinde başkalarınca verilen sözel yönergelere uyar**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %25, çok az yapar %50 ve genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %10, genellikle yapar %25, çok sık yapar %15 ve her zaman yapar %20 olarak bulunmuştur.

Bilişsel Becerileri

Tablo 64. Araştırma gurubunun “İçinde bulunduğu sosyal ortama uygun davranışlar gösterir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesele Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	10	62,5	3	15,0
Çok Az Yapar	5	31,3	8	40,0
Genellikle Yapar	1	6,3	7	35,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar			2	10,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 64’de görüldüğü gibi “**İçinde bulunduğu sosyal ortama uygun davranışlar gösterir**” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %62,5, çok az yapar %31,3 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %15, çok az yapar %40, genellikle yapar %35 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 65. Araştırma gurubunun “Kendi yaptıklarını objektif olarak gözden geçirerek değerlendirir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	16	100,0	16	80,0
Çok Az Yapar			2	10,0
Genellikle Yapar			2	10,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 65’de görüldüğü gibi **“Kendi yaptıklarını objektif olarak gözden geçirerek değerlendirir”** sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80, çok az yapar %10 ve genellikle yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 66. Araştırma gurubunun “Kendi kendine herhangi bir konu ile ilgili araştırma yapıp onun hakkında bilgi edinir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	16	100,0	18	90,0
Çok Az Yapar				
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar			1	5,0
Her Zaman Yapar			1	5,0
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 66’da görüldüğü gibi **“Kendi kendine herhangi bir konu ile ilgili araştırma yapıp onun hakkında bilgi edinir”** sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 67. Araştırma gurubunun “Başkalarını ikna edinceye kadar haklı olduğu bir konuyu savunur” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	16	100,0	17	85,0
Çok Az Yapar			2	10,0
Genellikle Yapar			1	5,0
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 67’de görüldüğü gibi **“Başkalarını ikna edinceye kadar haklı olduğu bir konuyu savunur”** sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85, çok az yapar %10 ve genellikle yapar %5 olarak bulunmuştur.

Tablo 68. Araştırma gurubunun “Herhangi bir problemin çözümü için alternatifler üretir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	16	100,0	18	90,0
Çok Az Yapar			2	10,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 68’de görüldüğü gibi **“Herhangi bir problemin çözümü için alternatifler üretir”** sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90 ve çok az yapar %10 olarak bulunmuştur.

Tablo 69. Araştırma gurubunun “Herhangi bir problemi çözer” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzdesel Dağılımları

Davranış Düzeyi	SPOR YAPMAYAN		SPOR YAPAN	
	n	%	n	%
Hiçbir Zaman Yapmaz	16	100,0	16	80,0
Çok Az Yapar			4	20,0
Genellikle Yapar				
Çok Sık Yapar				
Her Zaman Yapar				
TOPLAM	16	100	20	100

Tablo 69’da görüldüğü gibi **“Herhangi bir problemi çözer”** sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80 ve çok az yapar %20 olarak bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Temel Sosyal Beceriler

“Çevresinde gelişen olayları gözlemler (Çevresinde yer alan canlı – cansız varlıklar ve bunların özellikleri hakkında veri toplayarak bilgi edinir)” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %15, çok az yapar %50, genellikle yapar %15 ve çok sık yapar %20 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve çok sık yapar cevaplarındaki artış, spor yapan grup için olumlu bir anlam ifade etmektedir.

“Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için mimikler kullanır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta çok az yapar %50, hiçbir zaman yapmaz %31,3 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %40 ve genellikle yapar %25 olarak bulunmuştur. Genellikle kullanır cevabındaki %12,5’luk artış ile Çok sık yapar cevabındaki %1,3’lük düşüş bu becerideki artışın az olduğunu göstermektedir.

“Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için jestler kullanır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta çok az yapar %56,3, hiçbir zaman yapmaz %18,8 ve genellikle yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %25 ve genellikle yapar %20 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar sorusuna verilen cevaptaki %5’lik artış spor yapan otistikler açısından olumlu bir gelişme olarak gözlenmiştir.

“Birlikte olduğu insanlara karşı hissettiği duygulara göre arasındaki mesafeyi ayarlar (Uzak ya da yakın durur)” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta çok az yapar %68,8, genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %5, çok az yapar %35, çok sık yapar %25 ve her zaman yapar %30 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki ciddi artış, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Başkalarıyla ilişkilerinde, karşısındakine duygularını aktarmak için bedensel teması kullanır (Sarılma, öpme, kucaklama, kolları tutma, sırtı tutma vb...)” sorusuna verilen

cevapların dağılımı spor yapmayan grupta çok az yapar %50,0, genellikle yapar %37,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %10, çok az yapar %10, genellikle yapar %15, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %55 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“İçinde bulunduğu ortama göre (başkalarıyla konuşurken – dinlerken) beden duruşunu sergiler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %18,8, çok az yapar %56,3 ve genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %20, genellikle yapar %25 ve her zaman yapar %20 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve özellikle her zaman yapar cevaplarındaki ciddi artış, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Başkalarıyla etkileşim halindeyken (başkalarıyla konuşurken – dinlerken) göz kontağı kurar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %12,5, çok az yapar %62,5, genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler çok az yapar %10, genellikle yapar %50, çok sık yapar %25 ve her zaman yapar %15 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki ciddi orandaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Daha önce neler söylediği sorulduğunda tekrar söyler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %31,3, çok az yapar %43,8, genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %15, genellikle yapar %20, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Kıyafet temizliğine dikkat eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %37,5, çok az yapar %43,8, genellikle yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %40, çok az yapar %25, genellikle yapar %15, çok sık yapar %15 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Başkaları konuşurken konuşmanın içeriğine uygun geri bildirimde bulunur” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %62,5 ve çok az yapar %37,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %30, genellikle yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar cevabındaki %20 ve her zaman yapar cevaplarındaki %5 orandaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Eşyalarını (kalem, silgi, oyuncak vb) başkalarıyla paylaşır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %12,5, çok az yapar %68,8, genellikle yapar %12,5 ve çok sık yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %15, genellikle yapar %10, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %20 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Başkalarıyla gerektiğinde işbirliği yapar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %43,8, çok az yapar %50 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %35, çok az yapar %30, genellikle yapar %10, çok sık yapar %15 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki ciddi orandaki artışlar, spor yapan otistiklerin gerektiğinde işbirliği yapma becerisindeki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Başkaları konuşurken dinler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %18,8, çok az yapar %56,3, genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %25, genellikle yapar %20, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %20 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin başkalarını dinleme becerisindeki olumlu gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

Temel Konuşma Becerileri

“Konuşmayı başlatır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %62,5 ve çok az yapar %37,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %5, genellikle yapar %15 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin konuşmayı başlatma becerilerindeki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Konuşmayı sürdürür” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %65, çok az yapar %25, genellikle yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki %5’lik artışlar, spor yapan otistiklerin konuşmayı sürdürme becerilerindeki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Konuşmayı bitirir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %65, çok az yapar %15, genellikle yapar %10, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin önceki 2 beceride olduğu gibi konuşmayı bitirme becerilerindeki gelişimlerini ifade etmektedir.

“Konuşmayı bitirdikten sonra yeniden başlatır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %15, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki %5’lik artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerilerindeki olumlu gelişimlerini ifade etmektedir.

İleri Konuşma Becerileri

“Konuşmak için başkalarının konuşmasını tamamlamasını bekler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80, çok az yapar %5, genellikle yapar %10 ve her zaman yapar

%5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki gelişmeyi ortaya koymuştur.

“Konuşmasını, konuşmanın içeriğine uygun olmayan duraklamalar yapmadan sürdürür” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %75 ve çok az yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki gelişmeyi ortaya koymuştur.

“Konuşurken başkaları tarafından anlaşılabilmek için konuşma hızını ayarlar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %75 ve çok az yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80, çok az yapar %10, genellikle yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki gelişmeyi ortaya koymuştur.

“Konuşurken, konuşmada yer alan duygu ve düşüncelerin anlamına ışık tutan vurgulamalarda bulunur” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Her zaman yapar cevabındaki %5’lik artış, spor yapan otistiklerdeki olumlu gelişmeyi ifade etmektedir.

“Konuşurken içinde bulunduğu ortama göre ses tonunu ayarlar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85, çok az yapar %5 ve çok sık yapar %10 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar cevabındaki %10’luk artış, spor yapan otistiklerdeki olumlu gelişmeyi ifade etmektedir.

“İleri Konuşma Becerileri” başlığı altındaki 5 soruya verilen cevaplardaki olumlu ifadeler, temel konuşma becerilerindeki artış gibi dikkat çekmektedir. Verilen cevaplar ışığında, spor yapan otistiklerdeki ileri konuşma becerileri, genel anlamda spor yapmayan otistiklere göre olumlu bir artış göstermiştir.

İlişkiyi Başlatabilme Becerileri

“İlk tanıştığı kişilere kendisini tanıtır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %68,8, çok az yapar %25 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %10 ve genellikle yapar %15 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar cevabındaki artış, bu soruda göze batan tek önemli artış olarak ifade edilebilir.

“Tanıdığı kişileri başkalarına tanıştırır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90 ve çok az yapar %10 olarak bulunmuştur. Bu soruya spor yapmayan otistikler için çok az yapar cevabı %12,5 verilirken, spor yapanlarda bu oran %10’a düşmüştür.

“Tanıdığı kişilerle karşılaşınca gülümser” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %43,8, çok az yapar %12,5, genellikle yapar %37,5 ve çok sık yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %20, genellikle yapar %20, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki pozitif gelişmeyi ifade etmektedir.

“Tanıdığı kişilerle karşılaşınca selam verir. (sözlü ya da başıyla)” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %68,8, çok az yapar %18,8 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %55, çok az yapar %15, genellikle yapar %15 ve çok sık yapar %15 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve çok sık yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki pozitif gelişmeyi ifade etmektedir.

“Kendisinden farklı olan arkadaşlarıyla birlikte olur” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %43,8, çok az yapar %31,3 ve genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %60, çok az yapar %15, genellikle yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Her zaman yapar cevabındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki pozitif gelişmeyi ifade etmektedir.

Spor yapan otistikler, ilişkiyi başlatabilme konusunda tatmin edici seviyede izlenmiştir. “Tanıdığı kişileri başkalarıyla tanıştırır” sorusuna verilen cevaptaki düşüş, bu becerideki genel gelişimi etkilemeyecek kadar azdır.

İlişkiyi Sürdürme Becerileri

“Gereksinim duyduğunda başkalarından yardım ister” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %18,8, çok az yapar %37,5 ve genellikle yapar %43,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %5, çok az yapar %30, genellikle yapar %20, çok sık yapar %15 ve her zaman yapar %30 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevabındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki pozitif gelişmeyi ifade etmektedir.

“Yardıma gereksinimi olan kişiler yardım istemeden onlara yardım etmeyi teklif eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3, olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90, çok az yapar %5 ve çok sık yapar %5 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar cevabındaki artış, spor yapan otistiklerdeki pozitif gelişmeyi ifade etmektedir.

“Gereksinim duyduğunda izin ister” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %40, çok az yapar %30, genellikle yapar %15, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevabındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki gelişmeyi ciddi bir şekilde ifade etmektedir.

“Kendisine yardım edildiğinde teşekkür eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5, çok az yapar %6,3, genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %65, çok az yapar %10, genellikle yapar %10 ve çok sık yapar %10 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve çok sık yapar cevabındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki pozitif gelişmeyi ifade etmektedir.

“Birisine zarar verince özür diler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz 87,7, çok az yapar %6,3, genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %70, çok az yapar

%10, genellikle yapar %15, çok sık yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve çok sık yapar cevabındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki pozitif gelişmeyi ifade etmektedir.

“Bir şey istediğinde lütfen sözcüğünü kullanır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5, çok az yapar %6,3 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85 ve çok az yapar %15 olarak bulunmuştur. Çok az yapar cevabında artış gözlenirken genellikle yapar cevabında düşüş gözlenmiştir. Bu düşüşteki sebeplerin başında otistiklerin konuşma yetilerindeki eksikliği dikkate alınabilir.

Spor yapan otistikler, spor yapmayan otistiklere göre ilişkiyi sürdürebilme becerilerinde bir adım daha önde gözükmektedir. Konuşma adına yaşanan sıkıntılar göz ardı edildiğinde, ilişkiyi sürdürebilme becerisi, sosyal hayatta önemli bir yere sahiptir.

Gurupla İş Yapma Becerileri

“Bir gruba katılmak için grup üyelerinden izin alır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %95 ve çok az yapar %5 olarak bulunmuştur. Bu soruya verilen cevaplardan çok az yapar %7,5’lik bir düşüş göstermiştir.

“Grup faaliyetlerine katılır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %43,8, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %20, genellikle yapar %20, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki pozitif gelişmeyi ifade etmektedir.

“Grupta iş bölümüne uyar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %62,5, çok az yapar %31,3 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %60, çok az yapar %20 ve genellikle yapar %20 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar cevabındaki artış, spor yapan otistiklerdeki olumlu gelişmeyi ifade etmektedir.

“Grupta sorumluluğunu yerine getirir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %18,8, genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %55, çok az yapar %20, genellikle yapar %20 ve çok sık yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve çok sık yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerdeki pozitif gelişmeyi ifade etmektedir.

“Sınıf arkadaşlarına oyun oynamayı teklif eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %81,3 ve çok az yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunmuştur. Bu soruya verilen cevapları incelediğimizde, çok az yapar cevabında ciddi bir düşüş gözlenmiştir.

“Oynanmakta olan oyuna katılmayı teklif eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %81,3 ve çok az yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80 ve çok az yapar %20 olarak bulunmuştur. Çok az yapar cevabında %1,2’lik bir artış gözlenmiştir.

“Arkadaşlarına yeni oyunlar oynamayı teklif eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90, çok az yapar %5 ve genellikle yapar %5 olarak bulunmuştur. Çok az yapar cevabında düşüş olmasına karşın, genellikle yapar cevabında %5lik bir artış izlenmiştir.

Duygusal Beceriler

“Başkalarıyla ilgili olumsuz duygularını ifade eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %37,5 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %30 ve çok sık yapar %20 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar cevabında düşüş gözlenirken, çok sık yapar cevabındaki %20’lik ciddi artış olumlu bir anlam ifade etmektedir.

“Başkalarıyla ilgili olumlu duygularını ifade eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %43,8, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz

%50, çok az yapar %15, genellikle yapar %15 ve çok sık yapar %20 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve çok sık yapar cevaplarındaki artışlar, bir önceki soru ile doğru orantılı ve tutarlı bir şekilde olumlu anlam ifade etmektedir.

“Başkalarının kendisine karşı neler hissettiğini ifade eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %12,5 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %60, çok az yapar %15, genellikle yapar %15 ve çok sık yapar %10 olarak bulunmuştur. Bu soruda da genellikle yapar ve çok sık yapar cevaplarındaki artışlar dikkat çekmektedir.

“Gerektiğinde kendisi ile ilgili olumlu ifadeler kullanır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %87,5 ve çok az yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %60, çok az yapar %20, genellikle yapar %5 ve çok sık yapar %15 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve çok sık yapar cevaplarındaki artışlar, bu becerinin kazanılması adına olumlu bir anlam ifade etmektedir.

“Arkadaşları bir iş başardığında onlara övücü sözler söyler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85 ve genellikle yapar %15 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar cevabında gözlenen %20’lik artış, becerinin artışı adına dikkat çekmektedir.

“Başkalarından farklı olan düşüncelerini söyler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90 ve genellikle yapar %10 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar cevabında görülen artış, bu becerideki artışı göstermektedir.

Kendini Kontrol Etme Becerileri

“Karşısındakinin durumuna uygun tepki verir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %31,3, çok az yapar %50 ve genellikle yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %25, çok az yapar %20, genellikle yapar %30, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar

%5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Aşırı sevinç, üzüntü, öfke, korku gibi duygularını uygun şekilde ifade eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %12,5, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %43,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %10, çok az yapar %40, genellikle yapar %20, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Öfkesini başkalarına zarar vermeden ortaya koyar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %37,5 ve genellikle yapar %12,5 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %35, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Başkalarını rahatsız etmekten kaçınır” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %18,8 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %55, çok az yapar %10, genellikle yapar %10, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Başkalarıyla arasında olan farklılıkları konuşarak çözer” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90 ve çok az yapar %10 olarak bulunmuştur. Çok az yapar cevabındaki küçük artış, spor yapan otistiklerin bu becerideki ağır gelişimini ifade etmektedir.

“Başkalarıyla olan problemlerini kavga etmeden çözer” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az

yapar %15 ve genellikle yapar %10 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar cevabındaki artış, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini göstermektedir. Sporun sosyal yaşamdaki şiddeti engelleyici etkisi, bu alanda oldukça önemli bir durum olarak kabul edilebilir.

Bu ana başlık altında toplanan sorulara verilen cevaplar da, diğer becerilerde verilen başlıklar gibi olumlu bir anlam ifade etmektedir. Sporun kendini kontrol etme, diğer bir deyişle oto kontrolü sağlamada ciddi bir etkisinin olduğu gözlenmiştir. Sosyal hayatta bu durumun önemini dikkate aldığımızda bu sonuç oldukça değerlidir.

Saldırgan Davranışlarla Başa Çıkma Becerileri

“Kendisinden istemediği bir şeyi yapması istendiğinde “hayır” der” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %25, çok az yapar %50 ve genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %15, genellikle yapar %10, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %15 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki ciddi artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Kendisine yapılmasını istemediği bir davranış olduğunda karşısındakine söyler” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %81,3, çok az yapar %12,5 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %55, çok az yapar %20, genellikle yapar %5, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki ciddi artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini açıkça ifade etmektedir.

“Suçlamalar karşısında kendini savunur” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85, çok az yapar %5 ve genellikle yapar %10 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar cevabındaki %10'luk artış, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini ifade etmektedir.

“Kendisiyle alay edildiğinde duymazlıktan gelir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak

bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80, çok az yapar %5 ve genellikle yapar %15 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar cevabındaki artış, spor yapan otistiklerin bu becerideki pozitif gelişimlerini ifade etmektedir.

Saldırganlık konusunda sporun bazı asi davranışları bastırıldığı verilen cevaplardaki olumlu artışlar ile gözlenmiştir.

Sonuçları Kabul Etme Becerileri

“Kurallara uymadığında ortaya çıkan sonuçları kabul eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %20, genellikle yapar %10, çok sık yapar %20 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Çok az yapar, genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki ciddi artışlar, spor yapan otistiklerin spor yapmayanlara oranla bu beceriyi daha çok geliştirdiğini göstermektedir.

“Başarısız olduğunda bu durumu sakince karşılar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %93,8 ve çok az yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %40, çok az yapar %30, genellikle yapar %10, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur. Bir önceki soruda olduğu gibi çok az yapar, genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki ciddi artışlar, spor yapan otistiklerin spor yapmayanlara oranla bu beceriyi daha çok geliştirdiğini göstermektedir.

“Uygun olmayan davranışlar sergilediğinde ortaya çıkan sonuçları kabul eder” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %40, çok az yapar %15, genellikle yapar %35 ve çok sık yapar %10 olarak bulunmuştur. Yine çok az yapar, genellikle yapar ve çok sık yapar cevaplarındaki ciddi artışlar, spor yapan otistiklerin spor yapmayanlara oranla bu beceriyi daha çok geliştirdiğini göstermektedir.

Bu üç soruya verilen cevaplar incelendiğinde, spor yapan otistiklerde sonuçları kabul etme becerileri oldukça gelişmiş durumdadır. Spor yaparken verilen komutları alan otistikler, bu komutlara verdikleri tepkilerle bu becerilerini geliştirdikleri düşünülebilir.

Bu becerinin gelişmesinde bir diğer etken de spor ve disiplin kavramlarının iç içe olmasıdır.

Yönerge Verme Becerileri

“Gerektiğinde soru sorar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %81,3 ve çok az yapar %18,8 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %5, genellikle yapar %10, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki pozitif gelişimlerini ifade etmektedir.

“Kendisine soru sorulduğunda cevap verir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %50, çok az yapar %43,8 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %45, çok az yapar %15, genellikle yapar %20, çok sık yapar %10 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar, çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki pozitif gelişimlerini ifade etmektedir.

“Gerektiğinde başkalarına sözel yönerge verir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %68,8 ve çok az yapar %31,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %75, çok az yapar %15, genellikle yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki pozitif gelişimlerini ifade etmektedir.

“Gerektiğinde başkalarınınca verilen sözel yönergelere uyar” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %25, çok az yapar %50 ve genellikle yapar %25 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %30, çok az yapar %10, genellikle yapar %25, çok sık yapar %15 ve her zaman yapar %20 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki pozitif gelişimlerini ifade etmektedir.

Bilişsel Becerileri

Tablo 64'de görüldüğü gibi “İçinde bulunduğu sosyal ortama uygun davranışlar gösterir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %62,5, çok az yapar %31,3 ve genellikle yapar %6,3 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %15, çok az yapar %40, genellikle yapar %35 ve her zaman yapar %10 olarak bulunmuştur. Genellikle yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki pozitif gelişimlerini ifade etmektedir.

“Kendi yaptıklarını objektif olarak gözden geçirerek değerlendirir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80, çok az yapar %10 ve genellikle yapar %10 olarak bulunmuştur. Çok az yapar ve genellikle yapar cevaplarındaki %10'luk artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki pozitif gelişimlerini ifade etmektedir.

“Kendi kendine herhangi bir konu ile ilgili araştırma yapıp onun hakkında bilgi edinir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90, çok sık yapar %5 ve her zaman yapar %5 olarak bulunmuştur. Çok sık yapar ve her zaman yapar cevaplarındaki artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki pozitif gelişimlerini ifade etmektedir.

“Başkalarını ikna edinceye kadar haklı olduğu bir konuyu savunur” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %85, çok az yapar %10 ve genellikle yapar %5 olarak bulunmuştur. Çok az yapar ve genellikle yapar cevaplarında gözlenen artışlar, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini ifade etmektedir.

“Herhangi bir problemin çözümü için alternatifler üretir” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan grupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan grupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %90 ve çok az yapar %10 olarak

bulunmuştur. Çok az yapar cevabındaki %10'luk artış, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini ifade etmektedir.

“Herhangi bir problemi çözer” sorusuna verilen cevapların dağılımı spor yapmayan gurupta hiçbir zaman yapmaz %100 olarak bulunurken; spor yapan gurupta bu değerler hiçbir zaman yapmaz %80 ve çok az yapar %20 olarak bulunmuştur. Çok az yapar cevabındaki %20'lik artış, spor yapan otistiklerin bu becerideki gelişimlerini ifade etmektedir.

13 sorudan oluşan “Temel Sosyal Beceriler” başlığını genel olarak incelediğimizde, 13 sorunun tamamında olumlu gelişmeler açıkça gözlenmiştir. Bu durum da bize, spor yapan otistik bireylerdeki temel sosyal becerilerindeki gelişmelerin ne denli artış gösterdiğini gözler önüne sermiştir. Babkes (1999), aktif olarak spor yapan zihinsel engelli çocuklar ile spor yapmayan akranlarını sosyalleşme ve aile içi davranış özelliklerini değerlendirmiş ve spor yapanların lehine önemli oranda fark olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda çalışmamız, Babkes'in çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Otistiklerde konuşma adına ciddi anlamda eksiklikler gözlendiği için, duygusal beceriler başlığı altındaki sorulara verilen cevaplar, konuşma dışında verilen tepkiye göre de değerlendirilmiştir. Bu anlamda gözlenen artış, spor yapan otistiklerin duygularını daha olumlu şekilde kontrol edebildiklerini göstermektedir. Ortaya çıkan sonuç, İlhan'ın (2008) çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

“Temel Konuşma Becerileri” başlığı altındaki 4 soruya verilen olumlu cevaplar, temel sosyal becerilerdeki artış gibi dikkat çekmektedir. Verilen cevaplar ışığında, spor yapan otistiklerdeki konuşma becerileri, genel anlamda spor yapmayan otistiklere göre artış göstermiştir. Otistiklerin bu becerideki gelişimi, Korkmaz'ın (2000) yapmış olduğu çalışma ile paralellik göstermektedir.

Grup halinde iş yapabilme becerilerini genel olarak incelediğimizde, bazı konularda düşüşlerin düştüğü, bazılarında ise az da olsa artış gösterdiği gözlenmiştir. Spor yapan otistiklerin bireysel çalışıyor olmaları bu durumu etkileyen faktörler arasında düşünülebilir. İlhan'ın (2008) çalışmasındaki “grup faaliyetlerine katılma” becerisi ile çalışmamızdaki “grup faaliyetlerine katılır” becerisi karşılaştırıldığında ortaya çıkan

sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Ancak ‘‘iş birliği’’ becerisi konusundaki artış, İlhan’ın çalışmasıyla zıtlık oluşturmaktadır.

Spor yapan otistiklerin sosyalleşme düzeylerindeki artış, İlhan’ın (2008) ‘‘EĞitilebilir Zihinsel Engelli ocuklarda Beden EĞitimi ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi’’ baŐlıklı çalıŐmasının sonucu ile paralellik göstermektedir.

Graff ve arkadaşlarının yaptığı çalışmaya göre kısa dönemli ve yoğun tedaviler yerine uzun süreli tedaviler daha faydalıdır. Bununla birlikte otistiklerin yaşam boyu desteğe ve hizmete ihtiyacı olduğu da belirtilmiştir (Graff ve diğ., 1998:23) Bu bağlamda otistiklere uygulanan spor aktivitelerinin kısa vadeli olarak düŐünülmemesi, kazandıkları becerilerin uzun süreli olarak kullanılması açısından değerlendirilebilir. Bu yüzden aileleri bilinçlendirmek, otistiklere verilen eğitim kadar önemlidir.

Howard ve arkadaşlarının 2005 yılında yaptığı çalışmada, fiziki ve sosyal çevreyle etkileşimde olmak, merkezi sinir sistemi üzerindeki hasarları tedavi edebildiğinden ve bu durumun da otistikler üzerinde önemli rol oynadığından bahsetmiŐtir. Yapılan spor çalıŐmalarında, sosyal ortamla i ie çeşitli branŐlarda aktiviteler yapmak (Kayak, bowling, yüzme gibi) otistikler için faydalı olacaktır.

Otistiklere hareket eğitimi veren kurumların ülkemizdeki eksikliği Őuan için sıkıntı oluŐturmamaktadır ancak spor ile otistiklerdeki gelişimin somut örnekleri arttığa, bu eksiklik ilerde sorun oluŐturabilir. Bunun için bu tip kurumların sayısında artış olması gerekmektedir. Bununla beraber bu kurumlarda çalışan eğitmenlerin ağırlıklı olarak Beden EĞitimi ve Spor Yüksekokulu Ğrencileri ve mezunlarından oluŐması sebebiyle onlara verilecek eğitimin de tekrar gözden geçirilmesi gerekebilir.

Sporun sosyalleşme adına beraberinde getirdiği artışlar, otistiklerin sosyal hayatın gerektirdiği ihtiyaçları kendilerinin karŐılayabilmesi ve bunu devam ettirebilmesi için oldukça önemlidir. Bu hususta otistiklere yaptırılan düzenli spor aktiviteleri, onların sosyalleŐmeleri ve toplum içinde kabul görülmeleri açısından önerilebilir. Bununla birlikte otistiklerin hareketsizlikten meydana gelen fiziki ağırlıkları, spor sayesinde ortadan kaldırılarak kendilerine güven vermesi açısından önemli bir yer teŐkil etmektedir.

KAYNAKÇA

- AÇAK, Mahmut (2005), *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*, Morpa Yayınları, İstanbul.
- AYDIN, Aydan (2003), *Otizimde İlk Adım*, Epsilon Yayınevi, Ankara.
- AER (Aile Eğitim Rehberi) (2006), *Ruhsal ve Duygusal Özürlüler*, Aile Eğitim Serisi 5, Yayın no: 29.
- ALTINKÖK, Mustafa (2006), (Gallahue'den aktaran), *Temel Motor Hareketlerin Geliştirilmesini İçeren Özel Beden Eğitimi Program Tasarısının 5-6 Yaş Çocukların Temel Motor Hareketlerinin Gelişimine Etkisinin Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- AUTISM (2010), "What is Autism?", <http://www.autism.com/autism/>, E.T. 18.01.2010
- AUTİSTİCS (2010), "Autism? What is it?", <http://www.autistics.org/library/whatis.html>, E.T. 18.01.2010
- AVCIOĞLU, Hasan (2007), "Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" (4-6 yaş), *AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, Sayı 2, s. 87-101.
- AYTA, Semih (2006), *Rett Sendromlu Olguların Elektrofizyolojik Özellikleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- BACHEVALIER, J. (1994), "Medial Temporal Lobe Structures and Autism: A Review of Clinical and Experimental Findings", *Neuropsychologia* Vol. 32, No. 6, s. 627-648.
- BEYAZ ÖZEL EĞİTİM OKULU (2008), "Otizm", <http://www.beyazegitim.k12.tr/page.php?ID=28>, E.T. 15.11.2008
- BODUR, Ş., A.Ş. Soysal, E. İşeri, S. Şenol, (2006), (Spence ve ark., Tanguay, Filipek ve ark.'dan aktaran), "Otistik Bozukluğun Erken Belirtileri ve Tanısı", *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Sayı:13, No:3, s.130.

- BODUR, Ş., Şebnem Soysal. (2004), “Otizmin Erken Tanısı ve Önemi”, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, sayı 10, cilt 13, s.394.
- COCUKSPOR (2010), “Koordinasyon Tanımları”, <http://www.cocukspor.com/?p=25>, E.T. 15.01.2010.
- DÖNÜŞÜM KONAĞI (2009), “Otizm Nedir”, http://www.donusumkonagi.net/makale.asp?id=1205&baslik=otizm_nedir_&i=otizm, E.T.27.01.2009.
- DARICA, N., Ü. Abdikoğlu ve Ş. Gümüşcü (2000), *Otizm ve Otistik Çocuklar*, Özgür Yayınları, Ankara.
- DEWEY, D., Cantell, M. ve Crawford, S.G. (2007), “Motor and gestural performance in children with autism spectrum disorders, developmental coordination disorder, and/ or attention deficit hyperactivity disorder”, *Journal of the International Neuropsychological Society, United States of America*, Vol.13, s.246-256.
- DOĞANGÜN, Burak (1998), “Özel Eğitim Gerektiren Psikiyatrik Durumlar” *Türkiye’de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar, Yıl 2008, Mart, s.157-174.*
- DOĞAN, Ali Rıza (2009) (Koroğlu’ndan aktaran) ”Otizm ‘Yaygın Gelişimsel Bozukluk’”, www.ozelegitimciler.org/modules/mydownloads/visit.php?cid=2&lid=17, E.T. 17.03.2009.
- FAZLIOĞLU-ÖZLÜ, Yeşim (2006), (Connor, Cornish ve McManus, Darıca, Korkmaz’dan aktaran) *Duyusal Entegrasyon Programının Otizmlı Çocukların Duyusal Ve Davranış Problemleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- FAZLIOĞLU-ÖZLÜ, Yeşim (2004), (Berninger ve Rutberg, Attwood, Ryoichiro, Beversdorf’tan aktaran) *Duyusal Entegrasyon Programının Otizmlı Çocukların Duyusal Ve Davranış Problemleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

FENSKE, E.C., S. Zalenski, P.J. Krantz ve L.E. McClannahan (1985), “Age at Intervention and Treatment Outcome for Autistic Children in a Comprehensive Intervention Program”, *Analysis and Intervention in Developmental Disabilities*, Vol. 5, s.49-58).

FİLİZ, Kemal (2002), (Simmel’den aktaran), “Sporun Tanımlanması ve Kapsamının Belirlenmesi Üzerine Yapılan Bir Çalışma”, *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 22, Sayı 2, s.203-211.

GATA (2009), “Çocukluk Dezintegratif Bozukluğu”

<http://www.gata.edu.tr/dahilibilimler/cocukruh/dezintegratif.htm>,

E.T.

05.01.2009

GRAFF, R. B., G. Gren ve M. E. Libby, (Aman & Singh, Baron & Sandman, Cook & Leventhal, Lewis, Schreibman, Whitakar & Rao, Anderson, Campbell, Adams, Samll, Perry & Shell, Campbell, Grega, Perry, Small % Green’den aktaran) (1998), “Effects of Two Levels of Treatment Intensity on a Young Child With Severe Disabilities”, *Behavioral Interventions*, Vol. 13 s.21-42.

GÜNAL, Ayla (2007), *Otistik Çocuklarda Duyu Motor ve Kognitif Yeteneklerin Günlük Yaşam Aktiviteleri Ve Yaşam Kalitesine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

HARMANDAR, İsmail Hakkı (2004), *Beden Eğitimi ve Spor’da Özel Öğretim Yöntemleri*, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

HEALTHSCOUT (2010), “Description of Autism”,

<http://www.healthscout.com/ency/68/317/main.html>, E.T. 18.01.2010.

HOWARD J.S., C.R. Sparkman, H.G. Cohen, G. Gren, H. Stanislaw (2005), “A Comparison of Intensive Behavior Analytic and Electic Treatments for Young Children with Autism”, *Research in Developmental Disabilities*, Vol. 26, s. 359-383.

İFTAR, Gönül (2009) “Otizm”, <http://www.zicev.org.tr/bilgiler:otizm:otistikcocuklar>,

E.T. 18.12.2009

- İLHAN, Levent (2008), “Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt.16, Sayı.1, s.315- 324.
- İLHAN, Levent (2009), “Zihinsel Engelli Çocuğu Bulunan Anne – Babaların Çocuklarının Özel Eğitimleri Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerine Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi”, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt.3, Sayı.1, s.39.
- İNAL, Ali Niyazi (2003), (Erkal’dan aktaran) *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- KALE, Rasim ve Engin Erşen (2003), *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- KARLI, Ü., Z. Koruç ve A. Aslan (2002), “Çocuklarda Çeşitli Görsel Geri Bildirim Gecikmesi Sürelerinin Motor Beceri Edinimi Ve Hatırlamaya Etkisi”, *Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe J. Of Sport Sciences*, Yıl 2002, 13 (3), 2-13, s.3.
- KOÇ, Selahattin (2005), *Beden Eğitimi ve Spor’da Beceri Gelişimi*, Morpa Yayınları, İstanbul.
- KOÇ, Selahattin (2005), (İlhan, A., Yavaş, M., Gallahue, Can, G., Eripek, S., Boşgelmez, M., Gökmen H., Akkök, F.’den aktaran) *Beden Eğitimi ve Spor’da Beceri Gelişimi*, Morpa Yayınları, İstanbul.
- KORKMAZ, Barış (2000), “Mental Rötarde Otistiklerde Yürüme Gelişiminde Gecikmenin Klinik Prognozla İlişkisi”, *Cerrahpaşa Tıp Dergisi*, Sayı 31, Cilt 2, s.66.
- LOVAAS, O. Ivar (1987), “Behavioral Treatment and Normal Educational and Intellectual Functioning in Young Autistic Children”, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Vol.55, No.1 s.3.
- MELİK, A. Bülent (2009) “Spor nedir, Spor Bilimi Nedir?”, http://www.konya-gsim.gov.tr/document/spor_nedir.htm, E.T. 29.12.2009

ORGM (2009), "Otizm ve Otistik Çocukların Özellikleri",

<http://orgm.meb.gov.tr/OzelEgitimProgramlar/otistik/OCEPozellikler.htm>, E.T. 18.12.2009.

OKULPDR (2009), "Çocuklarda Öğrenme Bozuklukları"

<http://www.okulpdr.net/ogrenmeboz.htm>, E.T. 14.03.2009.

PEDAM (2009), "Zekâ Geriliği Nedir?"

http://www.pedam.com/cocuk_psikolojisi/zekâ_geriligi.htm, E.T. 15.03.2009.

PEHLEVAN, Şafak (2010), (Kağıtçıbaşı'ndan aktaran), *Zihinsel Engelli Çocukların Sosyalleşmelerinde Türk Halk Oyunlarının Etkisinin Araştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

PNOMOTORAKS (2009), "Çocuklarda Zekâ Geriliği ve Akraba Evliliği",

<http://www.pnomotoraks.com/cocuklarda-zekâ-geriligi-akraba-evlilik.htm>, E.T. 18.01.2009

PSYCHECYPRUS (2008), "Otizm",

http://www.psychecyprus.com/home/index.php?option=com_content&task=view&id=112&Itemid=139&lang=tr, E.T. 22.12.2008.

SAĞLIK BİLGİSİ (2009), "Zekâ Geriliği"

<http://www.saglikbilgisi.com/makale/Zekâ+Gerili%C4%9Fi>, E.T. 15.03.2009.

SMYO Karabuk (2010),

http://smyo.karabuk.edu.tr/akademik_personel/Ders_icerikleri/BED181_BEDE
[N.doc](http://smyo.karabuk.edu.tr/akademik_personel/Ders_icerikleri/BED181_BEDE), E.T. 14.01.2010.

SOSBİL (2010), "Yeni Bin Yılın Yeni Eğitim Merkezleri (OÇEM'ler) ve Otistik Bireylerin Eğitimi", <http://www.sosbil.aku.edu.tr/dergi/III2/aksut.pdf>, E.T. 15.01.2010.

SOSYAL HİZMET UZMANI (2008), “Otizm ve Televizyon”

<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/otizmvetv.htm>, E.T. 12.12.2008

STONE, W.L., Ousley, O.Y. ve Littleford, C.D. (1997). “Motor imitation in young children with Autism : What is the object?” *Journal of Abnormal Child Psychology*, Vol:25 No:6 s.475-485.

TERAPİSTİM (2009), “Zekâ Geriliği”

<http://www.terapistim.com/kitap/A.Zekâgerilii.html>, E.T. 15.03.2009.

TODEV (2009), “Asperger Sendromu”,

<http://www.todev.org/OT%C4%B0ZM/yaygin.asp>, E.T. 18.01.2009.

TSD (2009), Aile Eğitim Seti - Ruhsal ve Duygusal Özürlüler,

http://www.tsd.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=1411&Itemid=3709, 13.03.2009

TODEV (2009), “Rett Sendromu(RS) hakkında genel bilgiler”,

<http://www.todev.org/OT%C4%B0ZM/yaygin.asp>, E.T. 18.01.2009.

TÜRKBAY, Tümer ve SÖHMEN, Teoman (2008), “Yaygın Gelişimsel Bozukluklar; Otizm”

<http://www.genetikbilimi.com/gen/yaygingelisimlerbozukluk.htm>, E.T. 25.12.2008.

TÜRKÇEBİLGİ (2008), “Stereotipi”,

<http://www.turkcebilgi.net/sozluk/saglik-terimleri/stereotipi-250458.html>, E.T. 11.02.2009.

ÜNAL, Ayşegül Ersöz (2006), *Sanat Eğitiminin Otizmli Çocukların Duyusal Problemleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Sanat Dalı

YAMANER, Faruk (2001), *Beden Eğitimi ve Spor'da Temel İlkeler*, Ekin Kitapevi, Bursa.

YANARDAĞ, Mehmet (Todd, Pitetti ve Fernhall'den aktaran) (2007), *Otistik Çocuklarda Farklı Egzersiz Uygulamalarının Motor Performans ve Stereotip Davranışlar Üzerine Etkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

YAZGÜNOĞLU, Y., O.I. (2008), "Disleski (Öğrenme Bozukluğu)",

<http://www.bilkent.edu.tr/~bilheal/aykonu/Ay2003/september03/disleksi.html>,

E.T. 28.12.2008.

WELTON, E., Vakil, S., Carasea, C. (2004). "Strategies for increasing positive social interactions in children with autism: A case study", *Teaching Exceptional Children*, Vol.37, s.40-46.

ZETEROĞLU, Elvan Şahin (2006), (Korkmaz'dan aktaran) *Yirmibeş-Yetmişiki Aylar Arasındaki Otistik Çocukların gelişimlerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı.

EKLER

SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK ANKET

ANKET SORULARI

Değerli veliler;

Bu anketin yapılma amacı, Otistik Engelli çocukların sosyalleşmelerinde Spor aktivitelerinin etkisinin olup – olmadığını tespit etmektir. Bu amaçla spor yapan ve yapmayan otistik engelli çocukların sosyalleşme sürecindeki farklılıkları tespit edilmeye çalışılacaktır.

Soruları cevaplarken çocuğunuzun durumuna en uygun olan seçeneği daire içine almanız yeterlidir. Elde edilen bilgilerin engellilerin rehabilitesinde uzman kişilere ışık tutacağı ümidindeyiz.

Katkılarınıza teşekkür ederim.

Danışman

Yrd.Doç.Dr. Fehmi ÇALIK

Saü. SBE Beden Eğitimi Spor öğrt. ABD
Yüksek Lisans Öğrencisi
Serkan ESEN

MADDELER		PUANLAMA				
TEMEL SOSYAL BECERİLER		Hiçbir zaman yapamaz	Çok az yapar	Genellikle yapar	Çok sık yapar	Her zaman yapar
		1	2	3	4	5
1.	Çevresinde gelişen olayları gözlemler (Çevresinde yer alan canlı – cansız varlıklar ve bunların özellikleri hakkında veri toplayarak bilgi edinir.)	1	2	3	4	5
2.	Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için mimikler kullanır.	1	2	3	4	5
3.	Konuşurken, sözel anlatımın anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için jestler kullanır.	1	2	3	4	5
4.	Birlikte olduğu insanlara karşı hissettiği duygulara göre arasındaki mesafeyi ayarlar.(Uzak ya da yakın durur.)	1	2	3	4	5
5.	Başkalarıyla ilişkilerinde, karşısındakine duygularını aktarmak için bedensel teması kullanır. (Sarılma, öpme, kucaklama, kolları tutma, sırtı tutma vb...)	1	2	3	4	5
6.	İçinde bulunduğu ortama göre (başkalarıyla konuşurken –dinlerken) beden duruşunu sergiler.	1	2	3	4	5
7.	Başkalarıyla etkileşim halindeyken (başkalarıyla konuşurken–dinlerken) göz kontağı kurar.	1	2	3	4	5
8.	Daha önce neler söylediği sorulduğunda tekrar söyler.	1	2	3	4	5
9.	Kıyafet temizliğine dikkat eder.	1	2	3	4	5
10.	Başkaları konuşurken konuşmanın içeriğine uygun geri bildirimde bulunur.	1	2	3	4	5
11.	Eşyalarını (kalem, silgi, oyuncak vb...) başkalarıyla paylaşır.	1	2	3	4	5
12.	Başkalarıyla gerektiğinde işbirliği yapar.	1	2	3	4	5
13.	Başkaları konuşurken dinler.	1	2	3	4	5
TEMEL KONUŞMA BECERİLERİ						
1.	Konuşmayı başlatır.	1	2	3	4	5
2.	Konuşmayı sürdürür.	1	2	3	4	5
3.	Konuşmayı bitirir.	1	2	3	4	5
4.	Konuşmayı bitirdikten sonra yeniden başlatır.	1	2	3	4	5
İLERİ KONUŞMA BECERİLERİ						
1.	Konuşmak için başkalarının konuşmasını tamamlamasını bekler.	1	2	3	4	5
2.	Konuşmasını, konuşmanın içeriğine uygun olmayan duraklamalar yapmadan sürdürür.	1	2	3	4	5
3.	Konuşurken başkaları tarafından anlaşılabilirlik	1	2	3	4	5

	için konuşma hızını ayarlar.					
4.	Konuşurken, konuşmada yer alan duygu ve düşüncelerin anlamına ışık tutan vurgulamalarda bulunur.	1	2	3	4	5
5.	Konuşurken içinde bulunduğu ortama göre ses tonunu ayarlar.	1	2	3	4	5

İLİŞKİYİ BAŞLATABİLME BECERİLERİ		Hiçbir zaman yapamaz	Çok az yapar	Genellikle yapar	Çok sık yapar	Her zaman yapar
		1	2	3	4	5
1.	İlk tanıştığı kişilere kendisini tanıtır.	1	2	3	4	5
2.	Tanıdığı kişileri başkalarına tanıştıtır.	1	2	3	4	5
3.	Tanıdığı kişilerle karşılaşınca gülümser.	1	2	3	4	5
4.	Tanıdığı kişilerle karşılaşınca selam verir. (sözlü ya da başıyla)	1	2	3	4	5
5.	Kendisinden farklı olan arkadaşlarıyla birlikte olur.	1	2	3	4	5
İLİŞKİYİ SÜRDÜRME BECERİLERİ						
1.	Gereksinim duyduğunda başkalarından yardım ister.	1	2	3	4	5
2.	Yardıma gereksinimi olan kişiler yardım istemeden onlara yardım etmeyi teklif eder.	1	2	3	4	5
3.	Gereksinim duyduğunda izin ister.	1	2	3	4	5
4.	Kendisine yardım edildiğinde teşekkür eder.	1	2	3	4	5
5.	Birisine zarar verince özür diler.	1	2	3	4	5
6.	Bir şey istediğinde lütfen sözcüğünü kullanır.	1	2	3	4	5
GRUPLA İŞ YAPMA BECERİLERİ						
1.	Bir gruba katılmak için grup üyelerinden izin alır.	1	2	3	4	5
2.	Grup faaliyetlerine katılır.	1	2	3	4	5
3.	Grupta iş bölümüne uyar.	1	2	3	4	5
4.	Grupta sorumluluğunu yerine getirir.	1	2	3	4	5
5.	Sınıf arkadaşlarına oyun oynamayı teklif eder.	1	2	3	4	5
6.	Oynanmakta olan oyuna katılmayı teklif eder.	1	2	3	4	5
7.	Arkadaşlarına yeni oyunlar oynamayı teklif eder.	1	2	3	4	5

DUYGUSAL BECERİLER		Hiçbir zaman yapamaz	Çok az yapar	Genellikle yapar	Çok sık yapar	Her zaman yapar
		1	2	3	4	5
1.	Başkalarıyla ilgili olumsuz duygularımı ifade eder.	1	2	3	4	5
2.	Başkalarıyla ilgili olumlu duygularımı ifade eder.	1	2	3	4	5
3.	Başkalarının kendisine karşı neler hissettiğini ifade eder.	1	2	3	4	5
4.	Gerektiğinde kendisi ile ilgili olumlu ifadeler kullanır.	1	2	3	4	5
5.	Arkadaşları bir iş başardığında onlara övücü sözler söyler.	1	2	3	4	5
6.	Başkalarından farklı olan düşüncelerini söyler.	1	2	3	4	5
KENDİNİ KONTROL ETME BECERİLERİ						
1.	Karşısındakinin durumuna uygun tepki verir.	1	2	3	4	5
2.	Aşırı sevinç, üzüntü, öfke, korku gibi duygularımı uygun şekilde ifade eder.	1	2	3	4	5
3.	Öfkesini başkalarına zarar vermeden ortaya koyar.	1	2	3	4	5
4.	Başkalarını rahatsız etmekten kaçınır.	1	2	3	4	5
5.	Başkalarıyla arasında olan farklılıkları konuşarak çözer.	1	2	3	4	5
6.	Başkalarıyla olan problemlerini kavga etmeden çözer.	1	2	3	4	5
SALDIRGAN DAVRANIŞLARLA BAŞA ÇIKMA BECERİLERİ						
1.	Kendisinden istemediği bir şeyi yapması istendiğinde "hayır" der.	1	2	3	4	5
2.	Kendisine yapılmasını istemediği bir davranış olduğunda karşısındakine söyler.	1	2	3	4	5
3.	Suçlamalar karşısında kendini savunur.	1	2	3	4	5
4.	Kendisiyle alay edildiğinde duymazlıktan gelir.	1	2	3	4	5

SONUÇLARI KABUL ETME BECERİLERİ		Hiçbir zaman yapamaz	Çok az yapar	Genellikle yapar	Çok sık yapar	Her zaman yapar
		1	2	3	4	5

		1	2	3	4	5
1.	Kurallara uymadığında ortaya çıkan sonuçları kabul eder.	1	2	3	4	5
2.	Başarısız olduğunda bu durumu sakince karşılar.	1	2	3	4	5
3.	Uygun olmayan davranışlar sergilediğinde ortaya çıkan sonuçları kabul eder.	1	2	3	4	5
YÖNERGE VERME BECERİLERİ						
1.	Gerektiğinde soru sorar.	1	2	3	4	5
2.	Kendisine soru sorulduğunda cevap verir.	1	2	3	4	5
3.	Gerektiğinde başkalarına sözel yönerge verir.	1	2	3	4	5
4.	Gerektiğinde başkalarınca verilen sözel yönergelere uyar.	1	2	3	4	5
BİLİŞSEL BECERİLERİ						
1.	İçinde bulunduğu sosyal ortama uygun davranışlar gösterir.	1	2	3	4	5
2.	Kendi yaptıklarını objektif olarak gözden geçirerek değerlendirir.	1	2	3	4	5
3.	Kendi kendine herhangi bir konu ile ilgili araştırma yapıp onun hakkında bilgi edinir.	1	2	3	4	5
4.	Başkalarını ikna edinceye kadar haklı olduğu bir konuyu savunur.	1	2	3	4	5
5.	Herhangi bir problemin çözümü için alternatifler üretir.	1	2	3	4	5
6.	Herhangi bir problemi çözer.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

22.07.1983 yılında İstanbul'da doğdu. 1994'te Bahçelievler İlkokulu'nu, 1997'de Bahçelievler İlköğretim Okulu'nu, 2000 yılında ise Bahçelievler Lisesi'ni bitirdi. 2007 yılında Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'ndan mezun oldu. Bir sonraki sene Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı'nı kazandı ve öğrenimine burada devam etmektedir.

1995 yılında lisanslı olarak futbola başladı ve sırasıyla Bakırköyspor, Okmeydanı Fetih Spor, İhsaniyespor, Kocaelispor, Gölcükspor, Kocaeli Büyükşehir Kağıtspor ve Suadiyespor gibi amatör ve profesyonel takımların formalarını başarıyla giydi ve birçok şampiyonluk yaşadı.

İleri derecede bilgisayar kullanmakta ve az seviyede İngilizce bilmektedir.

Boş zamanlarını spor yaparak, çeşitli spor branşlarının müsabakalarını izleyerek, arkadaşları ve ailesiyle vakit geçirerek değerlendirir.

Mesleki hedefi, araştırmacı ve üretken bir akademik kariyer yapmaktır.